VIKRAMA OCH URVASI, ELLER HJELTEN OCH NYMFEN, ETT INDISKT...

Kālidāsa, Carl Friedrich Bergstedt

VIKRAMA OCH URVASÎ

ELLER

HJELTEN OCH NYMFEN.

ETT INDISKT SKÅDESPEL

AF

KALIDÂSA.

ÖFVERSATT OCH FÖRKLARADT

AF

C. F. BERGSTEDT,
DOCENS I GREKISKA LITTERATUREN VID UPSALA UNIVERSITET.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS L. J. HJERTA.
1846.

VIKRAMA OCH URVASÎ

ELLER

HJELTEN OCH NYMFEN.

ETT INDISKT SKÅDESPEL

AF

KALIDÂSA.

ÖFVERSATT OCH FÖRKLARADT

AF

C. F. BERGSTEDT,

DOCENS I GREKISKA LITTERATUREN VID UPSALA UNIVERSITET.

STOCKHOLM.

TRYCKT HOS L. J. HJERTA.

1846.

FÖRORD.

Det indiska skådespel, hvarom här några anmälande rader förutsändas, är icke det första, som framträder i svensk drägt; men det första, som blifvit omedelbart ifrån urspråket öfverflyttadt på vårt tungomål. Det är en förstlings-frukt af den lyckliga omständighet, att ett sjelfständigt studium af Sanskrit-litteraturen nu äfven i Sverige börjat grundläggas. En återblick på de bemödanden, med hvilka redan äldre landsmän sökt öppna en ingång till Indiens dramatiska vitterhet, torde här alltså ej befinnas obehörig.

En morgonrodnad af ny synkrets tycktes daga Poesiens himlarymd, när, för något mer än ett halft århundrade sedan, *Sakontala* der uppglänste i sin egendomliga och rörande blomsterfägring. Den oförgätlige *William Jones*, en af de män hvilka ingen efterverld kan tillfyllest tacka, hade gjort hennes upptäckt. Underrättad händelsevis af en lärd Brahman, att äfven Hinduernes vitterhet ägde motsvarigheter till de skådespel, som Engelsmännen plägade uppföra i Calcutta, hade han genast förskaffat sig bekantskap med det af samme Brahman företrädesvis prisade bland dessa stycken. För hans rastlösa verksamhet var dess tolkning en småsak. Den trycktes i Calcutta 1789; och sålunda ankom till Europa den sedermera så ryktbarvordna dramen *Sakontala eller Skickelse-ringen*, i en engelsk, på prosa gjord, men föröfrigt efter möjligaste trohet sträfvande öfversättning. Innan kort bildades efter denna den med upplysande anmärkningar försedda tyska, med hvilken den förtjenstfulle och beklagansvärde *Georg Forster*, just på den ort der han strax derefter lät inlocka sig i Fransyska Revolutionens hvirf-

vel, bortlekte några aftnar *) under den dystra tiden af stormens annalkning. Egentligen var det den Forsterska öfversättningen, utgifven i Mainz 1791, som gjorde Sakontalas hastigt vunna ryktbarhet; genom den förtjusning, hvarmed hon helsades af en Goethe, en Herder och deras vänner **). Med detsamma intog detta skådespels författare, *Kalidas*, om hvilken dittills ingen i Europa hört talas, ett bland furste-rummen i Poesiens häfder. Man förnam, att han lefvat under en Indisk Augustus eller Gustaf III, den kort före Christi födelse herrskande Konungen Vikramáditya, och att han bland dennes nio hofskalder, kallade de »nio klenoderna», varit den förnämste. Man försänkte sig med glad förvåning i njutningen af hans verk, liksom i en underfull barndomsdröm från både sin egen och menniskoslägtets urtid.

I spetsen för vårt fosterlands vitterhet stod vid denna tidpunkt Sveriges Vikramáditya. Den af *hans* hofskalder, som utmärkte sig genom det allkänsligaste och bildsammaste poetiska sinnet, blef ock en af de förste bland Europas litteratörer, som emottogo den indiska blomsterdikten med hänryckning. Det länder *Kellgren* till icke ringa heder, att hans Stockholms-Post ville redan inom förloppet af det år, då Forsters Sakontala blef synlig, tillvinna henne svenska vitterhets-älskares blickar. Hans anmälan, i № 180 af årgången 1791, är ett litet, men icke omärkvärdigt bidrag till Sveriges litteratur-historia. Se här det hufvudsakliga deraf!

Den har till öfverskrift »Sakontala eller den förlorade Ringen, Indianskt Skådespel af Kalidas». Efter underrättelsen, att

*) »Wenn ich des Abends nach vollbrachter Arbeit noch mit diesen Blumen Indiens spielte». — Forsters egna ord i sin tillegnan till Heyne.

**) Goethes recension var denna:

Vill du, hvad våren dig bär af löften och hösten af fyllnad,
Vill du, hvad blommar som knopp, vill du, hvad läskar som frukt,
Vill du himmel och jord med ett enda namn blott beteckna, —
Nämn då »Sakontala»; *allt* har med det ordet du sagt.

det nyligen blifvit »ifrån originalspråken Sanskrit och Prakrit» öfversatt på Engelska, och sedan derifrån på Tyska, säges der: »Genom den flitige och granskande Hr Forsters möda är man nu i stånd satt att med kännedom läsa detta theaterstycke, hvilket, efter så många orediga underrättelser om Indianernes häfder, fabler och seder, kan anses för en authentik bild af gamla Hindostans seder och en af de största sällsyntheter, som utur Asiatiska Litteraturen blifvit bragta i dagen. — Poeten Kalidas har lefvat i nästa århundradet före Christi födelse under en Konung, som vid sitt hof församlade de bästa sin tids snillen. Man har flera mycket värderade dikter efter honom i behåll». Nu angifves planen; och derefter heter det:

»Som man redan af skelettet ser, är här allt främmande allt nationellt; i synnerhet märkes detta i karaktererna, tänkesätten, uttrycket. I Duschmanta känner man igen Asiatiske Despoten, äfven i dess goda egenskaper, som få en egen beskaffenhet; och i den vördnad, som gifves honom, röjer man inbillningen om hans slutliga upptagande bland en högre klass af varelser, som liknar förgudandet hos de Vesterländska folkslagen. De enligt landets religion medverkande och medhandlande Andar gifva en egen flygt och upphöjning, så väl åt Skaldens fantasi som Despotens stolthet, till mycken befordran för det underbara i stycket. Kejsaren har en förtrogen, som liknar en hofnarr: äfven detta är karakteristiskt; hvem kunde annars våga, att någongång säga Despoten sanningen? Passion för jagt, underhållen af egennyttiga jagtbetjenter, har den Asiatiske Despoten lika med den Europeiske; men en kansli-styl har han, till hvilken Europeen aldrig hunnit, om icke Guds Ståthållare. Hoffolket, Ministrarne, Domarena, den arme Fiskarens bemötande — öfverallt träffas drag, hörande till teckningen af dessa folks despotiska författning. — Brahmernes karakter, deras lefnadsart, deras helighet, är på en annan sida vigtig.

»Hvarken Sakontala eller Duschmanta har någon starkt tecknad karakter, som leder till någon stor och märkelig hand-

ling, såsom *våra* theatrar fordra. Hvad här behagar, är det naturliga, det oskyldiga, det känslofulla. Också är fabeln tagen ur de äldre tiderna, då oskuld, enfald och en större tillgifvenhet för det Underbara herrskade såsom i alla samfunds barnaålder. Man påminne sig tillika, hvad Indiens klimat och natur-scener måste inverka på Skaldens fantasi. Andra örter, djur, utsigter; ingen morgonrodnad, utan en hastigt frambrytande dag, o. s. v. Ofta träffar man bilder och tankar, som de störste af våra Skalder skulle vilja tillegna sig; till exempel: »Hästarne uppnådde snart den snälla antelopen. Föremål, som på långt håll syntes ganska små, blefvo plötsligen stora; det, som verkligen var åtskildt, syntes *ett* under vår hastiga fart, och det krokigt var syntes rätt; hjulens rörelse var så snabb, att för några ögonblick ingenting syntes nära och ingenting på afstånd.» — Men man hänvisar till Hr Forsters öfversättning dem, som skulle närmare vilja känna denna i allt märkvärdiga produkt af Indianskt snille».

Så Kellgren; och troligen var detta första gången, då Sveriges vittra allmänhet hörde ordas om språk, som hette »Sanskrit och Prakrit». Omdömet är tvifvelsutan *hans*, om än, måhända, en yngre medarbetare haft uppdrag att fatta det i pennan. Skrifarten, något magrare och färglösare än Kellgrens vanliga, gör denna gissning sannolik. — Det var i alla fall ett vittsord från den goda Smakens egen öfverdomstol. Hvem kunde då förmoda, att hela trettio år skulle förflyta, innan Sakontala uppträdde i *svensk* öfversättning?

Detta skedde nämligen ej förr, än **1821**; sedan den mellertid uppkomna så kallade »Nya» Vitterhets-skolan hade börjat tala, liksom om många andra obekanta poetiska håfvor, så äfven om Orientens och särskildt om Indiens herrligheter. Det var, såsom man vet, icke denna skolas art, att prisa halft hvad hon beundrade och upphöjde. Öfversättaren, en af hennes varmaste anhängare, var den *Jakob Ekelund*, som genom sina historiska läroböcker qvarlefver i en aktad och aktningsvärd håg-

komst. Hans tolkning har jag sedan den tiden ej sett; och jemväl då *såg* jag den blott. Titeln, sådan den angifves af Hammarsköld *), synes antyda, att den blifvit gjord från den tyska öfversättningen med jemnförande af den engelska. Om den dymedelst blifvit i någon mån afvikande från Forsters, är mig lika okändt, som huru långt den med henne täflar i stylens förtjenster. Den är försedd med en af Ekelund sjelf författad »Inledning om Hinduernes Mythologi». Med fullt skäl kan antagas, att han sorgfälligt begagnat de källor, som vid dåvarande tidpunkt, eller för honom funnos att tillgå.

Nästa steget till vidgad allmännare kunskap i dessa ämnen togs af Professor ***Palmblad***, genom de lärorika afhandlingar om Indien, dem han lät trycka i tidskriften Svea; och enkannerligen, hvad dess Dramatik beträffar, genom den i trettonde häftet (1831) införda »om Hinduernes Dramatiska Poesi». *Vår* litteratur äger ej, och troligen ej ens den tyska, öfver detta föremål någon uppsats, som med så mycken korthet förenar så mycket innehåll. De väsendtligaste af dess historiska underrättelser förekomma i det sammandrag deraf, som finnes i den (icke långt efteråt utgifna) tredje och enkom om Indien handlande delen af samme författares stora verk: »Handbok i Physiska och Politiska, Äldre och Nyare Geographien». Vi kunde derföre inskränka oss till att *dit* hänvisa våra läsare: om icke med den utförligare skriften i Svea vore förknippad en fullständig analys af skådespelet *Mrischschakat eller Barnvagnen*, som sprider det klaraste ljus öfver Indernes *borgerliga* dramer, och dermed jemväl öfver deras seder, deras familjelif, deras enskildaste husliga förhållanden. Det nyssnämnda större arbetet skall i alla fall enhvar, som önskar allsidigt förstå detta folks lynne, äfven i ästhetisk hänsigt läsa med riklig nytta. En sällsynt lärdom företer sig der i en ännu sällsyntare sammansmältning

*) »Sakontala; ett Indiskt Dramatiskt Poem, af Kalidas; öfversatt från Sanskrit på Engelska af W. Jones och, *efter denna samt* G. Forsters Tyska tolkning, på Svenska»

med häfdforskarsinne och skaldesinne, med lefvande geographisk åskådning och klassisk skrifart. Så är — för att i förbigående andraga blott ett enda exempel — skildringen af Ganges-floden och af dess skiftande omgifningar, alltifrån dess ursprung och första källor ända ned till dess utlopp, ett hänförande, i oafbrutet storartade proportioner framskridande mästarverk,, som i sitt slag ej kan öfverträffas.

Hvad numera var att uträtta på det ofantliga fält, hvars allmänna utsigt sålunda låg öppnad, kunde, naturligtvis, verkställas blott genom män, som bemäktigat sig sjelfva Sanskritspråkets nycklar. Den förste af våra landsmän, som åt detta språk egnade ett särskildt studium, var Doctor *F. W. Ekenstam*. Jag dristar ej klandra honom, att han derifrån lät draga sig af religiöst-vetenskapliga och presterligt-praktiska interessen. Djupare, högre, för fäderneslandet och nutiden vigtigare, gifvas *inga*. Men med detsamma blef åt en annan Lärd den ära förbehållen, att i Sverige vara det egentliga Sanskrit-studiets upphofsman. Hvad Professor *Tullbergs* oförtrutna nit, länge med flerahanda sjelfuppoffringar, alltredan åstadkommit för befrämjandet af hans stora mål, — det tillhör icke mig att vittsorda. Det tillägg endast är *här* på sitt ställe, att han, som ock lyckats beveka våra statsmakter till beviljande af de villkor, utan hvilka ingen Sanskrit-kännedom hade i vårt land kunnat varaktigt rotfästas, redan har upplefvat den för hvarje ädel vetenskapsman högsta af belöningar: den, att se sina bemödanden biträdas och fortsättas af lärjungar, som berättiga till stora förhoppningar. Och just en af dessa, Herr Magister Docens *Bergstedt*, inom den akademiska litteraturens område långt för detta frejdad såsom lycklig tolk af flerfaldiga profstycken ur Indiens skaldekonst, är öfversättaren af det skådespel, som härmed framställer sig för en vidsträcktare läsarkrets, under vördsam anhållan om vänlig uppmärksamhet.

En sådan skall sannolikt ej uteblifva. Fullständig rättvisa åt hans möda och skicklighet kunna visserligen blott de få kän-

nare göra, som veta genom egen bekantskap med originalet, hvilka svårigheter vid dess tolkning funnits att öfvervinna. Andra svenska läsare, som nödgats åtnöja sig med den af *Wilson* gifna efterbildningen i *Specimens of the Theatre of the Hindus* eller i *Wolffs* tyska bearbetning deraf *), mäkta dock åtminstone i viss mån bedömma dessa svårigheters art och mångfald. Dem faller ock genast i ögonen, att de icke obetydliga skiljaktigheter, som förete sig mellan den Wilson-Wolffska öfversättningen och den förevarande, härröra från denna sednares sträfvan efter en ännu sorgfälligare trohet. Men att vid en sådan sträfvan förlika de lingvistiska fordringarna med de ästhetiska, så, att ej den lefvande, varma, tjusande diktkonst-bilden förvandlas till en död och stel träbild, jemntupp lika smaklös som trälaktig: *det* pröfvar företagarens mått af språksnille och skaldesinne; *derpå* beror, om öfversättningen af ett poem blir sjelf poetisk, eller bevarar dess kraft att gifva intrycket af ett skönt diktverk. Det är från denna sida, som *Vikramas och Urvasis* svenske tolk, så vidt jag förmår inse, torde kunna vänta sig de talrikare läsares erkänsla, hvilkas blott anande nyfikenhet ilar hans arbete till mötes i det hopp, att der, framför allt annat, finna — Poesi. För dem är det enkannerligen gjordt.

Och huru skulle deras hopp kunna svika, då det härmed erbjudna skådespelet är författadt af samme *Kalidàsa* eller (enligt den vanliga europeiska förkortningen) *Kalidas*, som diktat Sakontala? Också skall hos dem, som blifvit förtrogne med denna, Skaldens andra mästarstycke ingenting förlora vid jemnförelsen. Så omisskänneligt är syskontycket mellan dem båda, att allt det allmänna af den gamla Stockholms-Postens anförda betraktelser kan oförändradt gälla om bäggedera. Wilsons påstående, att Vikrama och Urvasi förråder ett större konstnärskap i planens anläggning och utveckling, kan jag ej underskrifva. Bättre grundad är hans andra anmärkning, att för-

*) »Theater der Hindu's» m. m. Th. I. Weimar 1828. Th. II. Weimar 1831.

nämsta styrkan här ligger i sjelfva framställningens yppigare färgprakt, i stylens glans och rikt vexlande musikaliska formskiftningar; hvaremot näppligen någon särskild karakter intresserar lika lifligt, som hjeltinnans i Sakontala. Bestämdare kan dock skillnaden uttryckas, om vi säga, att Sakontala är ett skådespel af mera rent dramatisk beskaffenhet, hvartill således äfven hör en utfördare karakters-teckning; men Vikrama och Urvasi ett af mera operamessig. Särdeles gäller detta om den af ljufva ingifvelser öfverströmmande fjerde akten: ett slags melodram af sång, chor och vid instrumental-musik fortgående deklamation, der skalden har låtit det lyriska elementet frambryta ända till envälde. I sina allmänna egenskaper äro de föröfrigt hvarandra lika. I båda är ämnet en heros-myth, och behandlingen ändock en dramatiserad idyll, der bortom kärlekslekarne gömmer sig en jätte-urtid, som någongång ur bakgrunden framsträcker ett vidunderligt och förfärande ansigte; i båda är hjelten en kunglig halfgud och hjeltinnan en nymf eller ett nymfartadt väsende *); i båda är samma känslornas veka och skära innerlighet, samma tankens och handlingens naivetet, samma sedernas blidhet, samma syskonliga sympathi med natur-tingen, samma beskrifningarnas tropiska färgspel, samma pensel doppad i ether, solglans och rosendoft, samma personernas, om icke just mångfaldiga och djupa, dock sanna och fina nuancering. Man kan till och med finna en likhet i klangen af namnen på den såkallade Vidúschaka **), — som på indiska skådebanan är ett mellanting af hofnarr och furstlig vän, och mindre en urbild för den äldre Engelska theaterns Clown eller för den äldre Tyskas Hanswurst, än för den äldre Spanskas Gracioso. Såsom tillhörig Brahman-ståndet, kan äfven denna figur ej undgå

*) Urvasi är sjelf en himla-nymf; Sakontala, dotter af en sådan.

**) I det ena af dessa skådespel heter han *Madhavya*, i det andra *Manava*. — Märkligt är, att hos *Bhavabhúti*, som förhåller sig till Kalidas ungefär liksom Euripides till Sophokles eller Schiller till Goethe, ingen Viduschaka uppträder.

sin andel af den älsklighet, som, öfverhufvud på personerna fördelad gradvis, möter oss hos hufvudpersonerna i sin fullkomligaste fägring. Den manliga hufvudpersonen är i bägge skådespelen en Konung: mild, ädelmodig, tapper, full af vördnad för religion, lag, sed, och full af kärlek mot alla lefvande varelser, utom mot de Dämoner, som äro jemväl Gudarnes fiender. Kellgrens anmärkning, att man här »känner igen Asiatiske Despoten *äfven* i dess goda egenskaper», kan derhän berigtigas, att man här får känna honom *endast* i de goda; eller i ett tänkesätt, ett uppförande, der ännu med klarhet återstrålas det å sin ena sida mystiska, å sin andra sida patriarkaliska ursprung, hvarur allt Konungskap och Adelskap leder sin upprinnelse. De hos Kalidas flerstädes förekommande sköna beskrifningarna på en Folkbeherrskares sanna betydelse, pligter, ställning till sina undersåter och sitt samvete, bära vittne, att äfven i slikt afseende har Indien haft bättre (tyvärr, längesedan försvunna) tider *). Med allt detta är — likaledes i bägge skådespelen —

*) Indiska skädespel gifvas visserligen, der äfven skuggsidan företes; de anses dock i allmänhet för ej särdeles gamla. Väl framskymtar den redan i *Mrischschakat*, ehuru författaren — *Sudraka* — var sjelf Konung: men der störtas en orätträdig Herrskare, och en rätträdig bestiger thronen i hans ställe. Skarpare går det till i t. ex den satiriska farcen *Kautuka Servaswa* der hjelten heter *Kalivatsala* (barn af orättvisans tidehvarf) och är furste i *Dhermanásá* (dygdens tillintetgörelse). Några brahmaner samtala der på följande vis: »Känner ni ej detta lands sedvanor? Om rikedomens gud ägde här någon åkerlapp, inom tre dagar vore han af Kungen skickad kring bygden att tigga allmosor, klädd i trasor och med en tallrik i handen. Vår beherrskares utmärkande egenskaper äro kärlek till orättvisa, lust till andra männers hustrur, böjelse att berusa sig med bhanga-saft, aktning för de onda, hängifvenhet åt lasten och afsky för dygden. — Ni har rätt. Huru kan då någonting godt uppkomma? Kungen är fåvitsk; hans gunstlingar äro förderfvade; hans förste rådgifvare är en skurk, och hans minister en slyngel. Men folket är stort! Hvarför bestraffar ej folket ett slikt uppförande? — Folkets egna seder äro lika förderfvade. Man är tapper blott i att förtrycka, klok blott i falskhet, och ståndaktig blott i att förakta de fromma. — Men de Lagkunnige? — De Lagkunnige! De samla inkomster med allahanda medel; deras nitälskan är att lägga böter på de vise; brahmanerne få ej ens

sjelfve den furstlige hjelten mindre en *man* i europeisk mening, än en i halft barnslig blomning stående yngling, af ett ungefär lika qvinligt som manligt behag. Och hvad sålunda redan *han* till det mesta är, det är hans motsvarighet, den qvinliga hufvudpersonen, i oinskränktaste måtto: en ande, utvecklad från blomma till menniska, men bibehållande på sin nya ståndpunkt hela sin förras lif och lynne. Allt genomflägtas derför ock af den väna sinnesart, som på den indiska skådebanan väl tillåter tragiska motiver och uppträden, men ingen tragisk katastroph — ingen utgång, hvars beskaffenhet efterlemnar någon smärtsam känsla. Skådespelen i detta land kunna vara lustspel; aldrig sorgspel. I allmänhet äro de festspel, blandade af bäggedera; dock så, att i det högsta slaget (den såkallade *Nátaka*), som närmast motsvarar vår Tragedi, öfverväger uttrycket af det i självstämning och handling allvarsamma, det i styl och ton upp-

behålla dammet på sina fötter. Hvad skall man säga om denna regering? Här talar endast den stumme sanningen, den döfve hör lagen, den blinde ser dess efterlefnad, och ofruktsamma qvinnors söner behandlas väl. — Men hvarför lemna män af förtjenst ej ett sådant land? — Vi fasthållas i fängelser för hvad våra förfäder utgifvit; våra boningar äro skänkta åt hofsmilare, våra egendomar åt fyllhundar.» — — Mellan ett par andra personer vexlas dessa (i flera hänseenden) märkvärdiga ord: »Du skall icke göra hor. — Hvem säger så? — Lagen. — Dårar säga så. Behöfva vi åtlyda mer af Lagen, än Gudarne sjelfve åtlydt? Sättom oss öfver befallningar, dem äfven de föraktat! Indra bedrog Gautamas gemål; Jama antog Pandus gestalt och njöt hans makas behag; Madhava förförde alla koberdars hustrur i Vrindávan. Några narrar, Panditerne, som höllo sig för vise, ha gjort sådant till synd. — Men det är de halfgudars lära, som hitfört det gudomliga Ordet. — Bedragare voro de! För gamla, att längre fika efter nöjet, förbjödo de andra det, som de upphört efterlängta eller icke mäktade sjelfve njuta. — Alla i chor: Mycket sannt! mycket sannt! Aldrig än hörde vi så grundrigtiga läror». — Slutligen låter Konungen utgå ett påbud, att lasten skall vid trumslag utropas för dygd; och stycket lyktar med alla Brahmaners landsförvisning för evigt. — — — Dramen *Mudra Rakschasa* är helt och hållet politisk, samt skildrar högst åskådligt den österländska macchiavellism, som (ofta förenad äfven med älskvärda egenskaper, stundom till och med stora enstaka dygder) gjort de asiatiska regeringarnas olycka och mer än allt annat beredt deras undergång.

höjda, det i händelsernas ledning gudomligt verldsordnande. Det kostar förmycket på menniskor, som i sitt grundväsende alltjemt äro blommor, att göra hvarandra rigtigt illa. Undantag förekomma; oftast likväl mera skenbart, än verkligt. — Föröfrigt är synbart, att den större frihet, i hvilken qvinnan här lefver, förenad med en viss ridderlighet i sättet att älska henne och öfverhufvud med henne umgås, bär stämpeln af en forn-indisk och för-muhammedansk tidsålder.

Från de verk, som onekligen äga Kalidas till författare, har en nyare kritik afskiljt komedien *Malavika och Agnimitra;* som bär hans namn och ej är utan poetisk förtjenst, men påstås vara — åtminstone i sitt nu befintliga skick — århundraden yngre. De andra åter närma sig mera till europeiska konstdomares begrepp om klassisk simplicitet, måtta, sammanhållning och karakters-teckning, än i allmänhet den Indiska Poesiens skapelser; der en fantastisk och ej sällan monströs rigtning, under en oförsonad kamp mellan bildningskraft och förstånd, esomoftast tillvägabringar en oöfvervunnen sväfning mellan form och oform, odling och råhet, skönhet och vedervärdighet, den mest naturdruckna sinnlighet och den mest abstrusa speculation. Af de ytterligheter, åt hvilka Österlandets diktning så gerna hängifver sig, äro spåren hos Kalidas föga märkbara. I detta består hans företräde framför sjelfve den snillrikaste af hans dramatiska medtäflare, den ypperlige, i åttonde århundradet af vår tideräkning lefvande skalden *Bhavabhúti*, som, i sitt bemödande att utförligare skildra menskliga sinnesrörelser, mindre förmår concentrera handlingens utveckling och afhålla sig från att sväfva ut i oratoriskt pathos, praktfulla naturbeskrifningar och sökta djupsinniga dunkelheter. Men hvad hos Kalidas allramest lockar och tilldrager, är det intryck hans taflor gifva oss af en uppnådd hög cultur-grad, — den högsta Hinduerne någonsin uppnått, — som likväl med ett outsägligt behag qvarhåller hufvuddragen från en eljest icke lätt med cultur sämjelig oskuldstid. Dess morgondagg och morgonlekar fortfara här ostörda på den brokigt skimrande grund, der den gamle Pan, utsträckt vid Ganges i slummer, drömmer om sig sjelf under bananas, palmer och lotusblommor. Denna dröm, af naturen och menniskorna gemensamt efterdrömd, är den för Indien egna åskådning af lifvet, som i dess myther, gudsdyrkan, seder, inrättnin-

gar förefaller oss så främmande och förunderlig. I många delar förtjusande, ja sanningsrik, men i sitt hela förvirrad och förvirrande, har den dymedelst, i tidernas lopp, mer och mer föranledt gräsliga villor. Här, liksom öfverhufvud i det bästa af landets Poesi, företer den dock nästan blott sin sköna sida: hvars innehåll i korthet är, att allt, ifrån de nedersta måtten af väsende upp till de öfversta, är själ, ande, guda-uppenbarelse, i ständigt upp- och nedstigande förvandlingar; under ledning af en allbeherrskande Skickelse till det slutliga mål, att finna lifvets högsta goda i ett af alla vexlingar oberoende sinneslugn, der den rena, ursprungliga Gudomligheten innebor med fullt upphäfvande af hvarje från henne söndrande inskränkning. Samtliga naturtingen utgöra förklädnaden af en andeverld, som i blomsterverlden håller sin siesta, i djurverlden uppslår ögonen och i menniskoverlden kommer till besinning, men ständigt inbjuder till sin första ljufva hvilas blygt vällustiga omedvetenhet. Man kunde säga, att Hinduernes ideal är ett intelligent plantlif, tillbragt i paradisisk qvietism. Deras olycka har blifvit, att detta ideal omsider måste i deras praktiska förhållanden visa sin otillräcklighet, och att de sedan ej mäktat derifrån höja sig till ett annat. Deras furstar ha visserligen upphört att vara blomsterväsenden; men blott för att i grym ståtlighet likna de granna villdjur, som genomströfva deras skogar. Huru moraliskt klandervärd än Britternes politik mot dessa furstar må vara: svårligen kan nekas, att folket i allmänhet dervid befinner sig bättre, och under engelskt öfvervälde rättrådigare styres enligt sina egna lagar.

Men att längre inlåta mig i de betraktelser, till hvilka här en ymnig anledning flödar, vore att alltför mycket gå både läsare och recensenter i förväg. Måtte Vikrama och hans älskarinna så mottagas på svensk jord, som de förtjena! Och måtte den uppmuntran, som deras öfverflyttning derigenom erfar, hugna vår vitterhet med den glada utsigt, att kunna påräkna flera indiska gästers ankomst!

Qvallstad den 25 Aug. 1846.

P. D. A. ATTERBOM.

INLEDNING.

Det är en bekant sak, att det var ett dramatiskt arbete, nemligen *Sakuntalâ*, i engelsk öfversättning utgifvet af den store Orientalisten *Sir William Jones*, som först väckte Européernes uppmärksamhet på den Indiska litteraturen. Och då denna diktart i sig sjelf är den högsta blomman af ett folks poetiska skaparkraft, så äro naturligtvis dess alster just de, i hvilka man klarast och mångsidigast kan läsa dess odlingshistoria. Af denna anledning har det också synts oss passande att till de af oss förut utgifna försök till öfversättningar af spridda Indiska dikter äfven foga ett skådespel. Då *Sakuntalâ* nyligen af en ung Dansk lärd, Mag. *M. Hammerich* blifvit i Dansk bearbetning utgifvet på ett sätt, som lemnar intet öfrigt att önska, stadnar vårt val på ett skådespel af samma hand som *Sakuntalâ*, fullt i skönhet dermed jemförligt, och det är den Svenska bearbetningen deraf, som nu öfverlemnas åt den läsande allmänheten.

En värd recensent har en gång förebrått oss, att hafva framkastat spridda fragmenter af Indiska dikter, utan att först i en åskådlig och kortfattad framställning hafva gifvit den icke vetenskapligt bildade läsaren en populär föreställning om den Indiska odlingens allmänna beskaffen-

het, samt om dess heliga språks, det så kallade *Sanscrits*, natur och väsende. Vi skola här bemöda oss att godtgöra en sådan uraktlåtenhet och tillåta oss dervid att hufvudsakligen följa den kortfattade teckning af Indernes borgerliga författning och religion, som *Hammerich* lemnat i inledningen till sin *Sakuntalá*, endast med närmare fästadt afseende på det speciella Drama, hvars behandling vi företagit oss. Den med ämnet obekante skall deri finna tillräckliga upplysningar, för att fullständigt förstå alla de förhållanden, hvarpå den öfversatta dikten hänvisar, och de, som tilläfventyrs följt våra föregående bemödanden att göra Hindu-litteraturen bekant i vårt fädernesland, skola möjligen ej anse en hastig öfverblick öfver förut kända saker för alldeles ovälkommen.

I allt, hvad som lefver, sågo de gamle Hinduerne en uppenbarelse af tre grundkrafter, som på många vis korsa och ingå föreningar med hvarandra: Mörker, Lidelse och Sanning. Mörkret herrskar förnämligast i djur, slafvar och onda väsen, med ett ord i de lägre varelserna. Lidelsen tillhör krigaren och konungen samt de lägre gudomligheterna; sanningen vise och dygdige menniskor (botgörare och Brahmaner isynnerhet) samt gudarne. Genom successiva döds- och födelseprocesser vandrar hvarje själ upp och ned på denna väsendenas trappa, och det tillstånd, hvari den skall födas ånyo, beror i hvarje fall af den af dessa tre grundkrafter, som i dess föregående jordelif varit den egentligast verksamma. Hvarje varelse suckar

efter förlossning från denna oroliga själavandring; men denna befrielse vinnes icke förr än själarne äro renade från allt timligt och tillfälligt; då upplösas dessa i det eviga, abstrakta *Brahm*-väsendet; der är den egentliga saligheten, och alla de himmelska fröjder och afgrundsstraff, som äfven i Indiska gudaläran omtalas, äro i det hela blott att anse såsom periodiska belönings- eller bestraffningsprocesser.

Af de yttre former, i hvilka denna tro afspeglar sig, är *kast-väsendet* den mest i ögonen fallande. Barnen äro ovillkorligen bestämda till föräldrarnes yrke och för hvar och en af de fyra kasterna, *Brahmanernes* eller Presternas, *Kschattriernes* eller Krigarnes, *Vaisiernes* eller de jordbruks- och näringsdrifvandes, samt slutligen *Sudrernes* eller trälarnes, är det den högsta förtjenst att förblifva vid fädernas verksamhet. Allt blandadt äktenskap ger upphof åt blandade kaster, som anses lägre än sjelfva *Sudras*, isynnerhet om qvinnans kast är den högre. Ändamålet med hvarje äktenskap — ja med en *Hindus* hela lif, emedan hans eviga salighet deraf till en stor del anses bero — är alstrandet af en son. Vi må derföre icke finna den dramatiska enheten bruten i närvarande skådespel genom tillsättandet af sista akten; tvärtom är det just erhållandet af en son, som är hufvudmålet, hvilket *Purûravas* genom sin förening med *Urvasî* har att vinna; våra dramer och romaner sluta vid altaret; Hinduen nöjer sig ej med blomman, utan först med frukten.

Brahmanens kast är den högsta; den skapades enligt sagan af *Brahma's* mun och är en medlare mellan gudo-

men och menniskan. Den besörjer den ceremoniella offertjensten, dyrkar vetenskaperna och underhålles derföre till stor del af milda gåfvor. Vid den tid, då dramat utvecklade sig, var den likväl redan något sjunken, såsom det visar i sig teckningen af *Mânava's* person, ehuru den då ännu åtnjöt full yttre aktning. När Brahmanen genomgått sina läroår, blifver han »husfader», lefver med sin hustru sysselsatt med offer till gudarne, späkning och meditation öfver de heliga skrifterna, men när han blir grå i hufvudet och hans son växer till man, blir han »skogbebyggare» och lefver i lundernas lugn bland botfärdiga eremiter, som sluta sig tillsammans till små samqväm, sysselsatt med alla slags botöfningar, djupa betraktelser och en huld omvårdnad mot hela den lefvande naturen. Skildringar af ett sådant eremitlif flöda öfver i de Indiska dikterna. I *Urvasî* möta de oss mindre: här få vi blott kasta en flyktig blick in i den heliga *Chjavana's* andakts fristad, för att se den kungliga ynglingen uppfostras bland skogens gazeller, med dem och de unga påfåglarne till sina lekkamrater. Deremot möter oss i *Bharatha's* person, visserligen en himmelens innevånare, men dock den trogna typen för en vis Brahman, en åskådlig bild af dessa genom sina botöfningar öfvermenskligt mäktige vise, hvilka liksom gudarne genom sjelfåskådning kunna erfara allt hvad de vilja, med rysliga förbannelsedomar straffa äfven den ringaste öfverträdelse mot sin person, och till och med genom sin tankes allmakt frambringa gudomliga och menskliga väsenden. Derföre äro ej en gång gudarne i himlen trygga, och man hörer ofta om deras fruktan

för en och annan sträng sjelfplågare, hvilken de derföre med en nymfs skönhet pläga fresta till öfverträdelse af kyskhetslöftet. Lyckas det, har all hans bot varit förgäfves. Så omtalas i början af *Urvasî*, huru en mäktig botöfvare vid namn *Nârâjana* en gång genom sin öfvermenskliga asketiska stränghet ingifvit gudarne stor farhåga. De sände honom nymfer af den mest himmelska skönhet, för att förleda honom; men den vise, som genomskådade deras list, frambragte genom sin tankes skaparkraft ur sin höft en qvinna, långt skönare än alla himlens nymfer; det var *Urvasî*. Målande nog för denna högsta grad af andlig magt och andligt högmod, är den omständigheten, att *Nârâjana* sände denna undersköna nymf såsom en vänskapskänk till gud *Indra*, hvilken sedan med tacksamhet begagnade henne såsom »sitt blanka vapen» mot andra mindre känslolösa sjelfplågare.

Krigarkasten har till sitt kall att beskydda de andra kasterna; till den hörer konungen. Han är öfverste domare och härförare, indrifver och använder skatterna, underrättar sig, till en del genom spioner, om hvad som föregår inom och utom hans rike, och styrer detta, biträdd af vise rådgifvare, efter de heliga lagarne. I sin hufvudstad har han ett prägtigt slott med offerplats, lustpark och harem, samt talrika embetsmän och tjenare — till sin personliga uppvaktning äfven tjenarinnor. I hofvet herrskar, liksom i andra kretsar, en sträng etikett. När konungen blir gammal och hans son vuxen för regeringsbördan, drager sig äfven han bort i skogen och egnar sitt återstående lif åt fromma betraktelser.

De begge öfriga kasterna behöfva ej här sysselsätta oss. Deras betydelse inom det Indiska samhället är alltför ringa, att de skulle kunna uppträda annat än som högst underordnade personer i ett hjelte-drama, der gudar, Brahmaner och konungar äro de handlande personerna.

Hinduernes högsta gudar voro, såsom väl bekant är, *Brahma*, *Vischnu* och *Siva.* De nämnas väl ej egentligen i denna dikt utom *Siva*, men jemförelsen med *Kalidâsa's* öfriga skådespel gifver vid handen, att han tycktes dyrka dem alla, om också *Siva* bland dem innehade i hans dyrkan det första rummet, då hans namn åkallas i bönen vid styckenas början. I sednare tider uppstodo monotheistiska sekter, som antingen dyrkade dessa gudar såsom en enig Trefald *(Trimûrti)* eller framhade den ena af dem så, att hans väsen i sig innefattade de två andras och derigenom uteslöt dem. *Brahma*, hvars gemål var *Sarasvatî*, vältalighetens och skaldekonstens gudinna, tänkte man sig närmast såsom uppenbarelsen af de fyra heliga *Vêdas*, och såsom Skaparen, som dels sjelf, dels genom andra underordnade skapare frambragt all verlden. *Vischnu* var förmäld med *Lakschmî*, skönhetens och lycksalighetens gudinna, och tänktes såsom uppehållaren och försonaren, den der 9 gånger i olika gestalter (avatâras) nedsteg från himlen för att frälsa verlden. Såsom fisk räddade han vid den stora verldsöfversvämningen den fromme *Manu*, hvilken var utsedd att fortplanta det utrotade menniskoslägtet; såsom sköldpadda hjelpte han gudarne att tjerna verldshafvet för att derur erhålla odödlighetsdrycken; såsom manlejon och dvärg betvang han några af gudarnes fiender;

såsom konung *Rama* eröfrade han Sydindien; såsom *Buddha* afskaffade han blodiga offer och kast-splittringar samt upplifvade tro och inre sedlighet: Buddhaismen bestod länge fredligt vid den gamla lärans sida, och närmast efter Christus uppkommo de förföljelser och krig, som fördrefvo den ur Indien och utbredde den i grannländerna. I en 10:de *avatas* skall han såsom *Kalki* komma för att döma verlden. *Siva*, hvars gemål är *Patvati*, det personifierade *Himâlaja's* dotter, framträder såsom en dyster och förstörande gudomlighet; föreställes med tre ögon och bär Gangesfloden i sin hårfläta och halfmånen är hans diadem. Hans dyrkan bestod förnämligast i vilda, bacchanaliska dansar: man har på flera vigtiga grunder i honom velat igenkänna den vestliga fornverldens Dionysos, och bland andra den, att nästan alla de Indiska skådespel, hvilka vi hittills lärt känna, börja med en hymn, hvari *Siva* anropas såsom den förnämsta gudomligheten.

I innerligare sammanhang med menniskorna, än dessa tre öfvergudar, stå de åtta »Verldsvaktarne», Sol, Måne, Eld, Haf och Vind, underjordens och dödens gud *Jama*, rikedomens furste *Kuvéra*, och framför alla gudafursten *Indra* med sin gemål *Satschi*. Han rensar luften med thordönet och upplifvar jorden med det fruktbara regnet. Hans vapen är regnbågen, från hvilken han afskjuter ljungeldarne såsom pilar; hans boning är *Svarga*, der de fallne krigarne efter döden samlas med honom och förlusta sig vid *Gandharvernes* strängaspel och *Apsarasernas* eller de himmelska nymfernas dansar. Men *Indra* är också en förkämpe mot *Asurerne*, gudarnes fiender, som ofta be-

kämpa dem med våld och list, och då måste han ofta kalla jordiska hjeltar för att bistå sig. Att vidare *Káma* eller kärleksguden måste spela en stor rol i den Indiska mythologien, följer af den höga, till ideal gränsande personliga värdighet, som qvinnan, oaktadt sin i borgerligt hänseende underordnade ställning, hos detta folk innehar. *Káma* kallas äfver *Smara*, erinring, *Madana*, den till galenskap drifvande, eller *Ananga*, den kroppslöse. Han afbildas ridande på en pappegoja med en båge af sockerrör, besträngad med en rad af lefvande bien, samt begagnar till pilar fem slag af de skönaste blomsters knoppar.

Den åskådelse af lifvet, hvars grunddrag nu i korthet blifvit angifna, finnes uttalad i en ganska rik litteratur, omfattande alla fält snart sagdt af vetande och dikt, med undantag likväl af det historiska. Den dramatiska litteraturens uppkomst faller redan före vår tideräkning och har troligtvis sin grund i de mimiska dansar och festspel, som uppfördes till gudarnes ära. De första försöken i denna väg finna vi ej bevarade, och den sednare litteraturen, som visserligen i formler och lärosatser framställer det som var faktiskt gifvet, har ingenting upplysande öfver denna konsts gradvisa utveckling. Redan det äldsta skådespel vi ega, *Mritchchakatî* eller Lervagnen, är en konstmässig produkt och skiljer sig föga från de sednare, åtminstone till formen. För öfrigt äro de åt oss bevarade minnesmärken af detta litteraturslag ganska få och, ehuru klasserna af skådespel äro tämligen mångfaldiga — egentliga sorgespel finnas dock ej — är deras skiljaktighet ej större, än att hvad som i afseende på de

allmänna grunddragen säges om ett, äfven kan anses gälla om det öfriga.

Det märkligaste vi hafva att nämna i afseende på dramat, är det samtidiga bruket af tvenne språk i samma stycke, nemligen *Sanscrit* och *Pracrit*. Sanscrit är, såsom bekant är, en af de äldsta länkar i den kedja af de samstämmiga språk, som fått namn af Indogermaniska, d. ä. Grekiska, Latin, Göthiska och Slaviska. Det har sin grammatikaliska struktur gemensam med dessa, men en rikedom på former och bestämningsändelser, som till och med öfverträffar Grekiskans. Detta språk, som bevisligen taltes under Indiska kulturens klassiska period, upphörde redan före början af vår tideräkning att vara folkspråk, samt begagnades efter denna tid, ända intill våra dagar, såsom ett lärdt språk och vid gudstjensten. Det undanträngdes af ett vekare, slappare och på flexionsformer vida mindre rikt språk, *Pracrit*, och konsten att tala *Sanscrit* blef sålunda ett de bildade klassernas kännetecken. Derföre låta också de Indiska skalderna i sina dramer konungar, prester, gudar och anseddare män tala *Sanscrit*, och lägga deremot uteslutande *Pracrit* i qvinnors, nymfers, barns och tjenstefolks mun. Lägre kaster tala ännu råare landsdialekter; af två Brahmanstudenter i föreliggande skådespel talar den äldre och förnämligare Sanscrit, den andre Pracrit. En anmärkningsvärd egenhet företer emellertid detta drama i afseende på denna språkfördelning. I fjerde akten, som är ända igenom af en öfvervägande lyrisk och melodramatisk karakter, äro icke allenast de strofer, som med sin konstfulla metriska an-

ordning synas hafva varit lämpade till vissa melodier och beledsagade af vissa pantomimiska framställningar, författade på Pracrit eller på detsamma närmast liknande dialekter, utan sjelfva konung *Purûravas* uttrycker stundom, i tal eller sång, på detta smekande språk sin lidelsefulla saknad. Man kan lätt föreställa sig hvilken, för en öfversättare oefterbildelig, nyansering denna språkmångfald förmår att gifva åt dikten. Dertill bidrager också den för indiska skådespel egendomliga omvexlingen af prosa och vers af olika rythmer. Dessa sednare förekomma ofta i de Sanscrit-talandes repliker, sällsyntare i deras, som tala Pracrit. Men sällan äro de yttringar af en stigande lyrisk inspiration, långt oftare utgöra de en gnomisk slutpunkt i dialogen, en knut på samtalstråden, ett samlande, liksom i en brännpunkt af förut framkastade idéer.

Att skådespelen voro beräknade på en bildad publik, kan man döma af alla dessa omständigheter och af de vördsamma ordalag, hvari den i förspelet till flera stycken tilltalas af skådespelets anordnare. De uppfördes i konungapalatser på särskildt dertill inrättade platser, som afdelades genom förhängen. Dessa utgjordes förmodligen ej af fondstycken, utan voro placerade så, att de delade scenen i två eller flera för åskådarne lika synbara afdelningar. För öfrigt måste den sceniska apparaten hafva varit mycket enkel, med undantag af drägterna, som voro kostbara. Inbillningen fick här, liksom i skådespelen i Shakespeares tid, ersätta hvad som felades i sceneri, och maschinerna ersattes af vissa åtbörder, som betecknade flygande, åkande o. s. v. Inom akterna iakttogos enhe-

ten, så vida skådeplatsen aldrig är tom eller plötsligt förvandlas, utan tänkes småningom flyttad tillika med sjelfva personerne. Likaså är det inom hvarje akt med tidsenheten, ehuru den i det hela ej är särdeles vigtig, enär t. ex. vårt föreliggande drama börjar med en kärlekshandel, och slutar med kröningen till thronföljare af de två contrahenternas afkomling.

Urvasts, liksom *Sakuntâla's* författare, är *Kalidâsa*, som lefde under konung *Vikramâditja*, som efter en seger öfver Sakerne, ett folk af Schytiskt ursprung, år 56 f. Ch. grundade en ny tidräkning, som ännu är i bruk. Vid hans hof i *Uddschajini* (Ougein, straxt norr om *Vindhja*-bergen) blomstrade konster och vetenskaper i ett herrligt flor, och sagan har bevarat i ärofull hågkomst ett lysande niotal af skalder och lärde, som blifvit kallade »De nio perlorna». Den *Kalidâsa*, hvarom här är fråga, måste väl skiljas från en skald af samma namn, som lefde omkring 1000 år sednare i en konung *Bhôdscha's* hof, hvars konstlade poem *Nalôdaja* ådagalägger lika mycken opoetisk form-fåfänga, som vår skalds skapelser bevittna en genius, lika förtrogen med naturen och menniskohjertat, som vuxen den ädlaste behandling af sitt sköna ideôm.

I afseende på vårt speciella drama hafva vi här föga att yttra oss, enär vi heldre åt läsaren öfverlemna styckets esthetiska uppskattning, än sjelfva gå honom i förväg med en sådan analys. Kanske skall det förundra någon, att i

en dikt från så aflägsen tid och så fjerran land finna så mycken romantik, och möjligen misstänka att öfversättaren inlagt en del deraf. Snarare är dock förhållandet ett motsatt: det var också denna moderna anklang, som, då indiska litteraturen först blef känd i Europa, kom mången att just derför ifrågasätta dess äkthet eller åtminstone dess höga ålder. En klassiskt bildad läsare skall ej utan intresse här, liksom i det grekiska dramat, återfinna notionen af ett öde, som djupt i dramats bakgrund, outransakligt och dystert, rufvar öfver gudar och menniskor.

Sjelfva fabeln, hvaraf skådespelet *Urvasî* är uppsprunget, förekommer i många indiska sagoverk, men med betydliga variationer. Närmast öfverensstämmande med *Kalidâsas* dikt är det behandladt i *Matsja Purâna*, men denna är efter allt hvad man kan förmoda vida yngre än dramat, hvars stoff troligtvis är omedelbart hemtadt ur *Mahâ-Bhârata*. Hvarken tiden eller utrymmet tillåter oss att efterslå och här upptaga dessa olika sagovarianter, och läsaren förlorar visst ingenting på deras utelemnande. Ty legenden kan svårligen i någon annan behandling visa sig täckare än i den dramatiska. Allt är här så harmoniskt, så afrundadt och fullt, att ingenting synes kunna tilläggas eller borttagas. Vi måste likväl ännu en gång erinra, att efter Hindubegreppet ingen äkta förening kan anses såsom fullt verklig förr än en son är född; med afseende på denna omständighet skall läsaren säkert finna konungens tvegifte mindre stötande, då det ej är så mycket sin individuella lycka, som fastmer sällheten att blifva fader för

en gudauppsprungen afkomma, som hjelten afser, då han öfverlemnar sig åt sin svärmiska kärlek.

Hvad sjelfva öfversättningsarbetet angår, hafve vi, trogne vår öfvertygelse, att en öfverflyttning af ett utdödt språks litterära alster aldrig får blifva en omskrifning eller bearbetning, sökt gå den indiska ordställningen så nära som möjligt på lifvet. Den text vi begagnat är *Robert Lenz'* i Berlin år 1833 utgifna och genom ett supplement af år 1834 i väsentlig mån berigtigade upplaga. Ett och annat ställe har denna från vetenskapen alltför tidigt bortryckte lärde dock, med de texter, som varit honom tillgänglige, ej lyckats att göra tillfredsställande. I sådana fall har *Wilsons* smakfulla bearbetning (i hans berömda *Selecte Specimens of the Hindu Theatre)* vanligast gifvit utslaget. De rythmiska partiernas återgifvande har dock alltid utgjort största svårigheten. Långt ifrån att försöka det orimliga företaget att troget efterbilda alla Sanscrits konstfulla och för vårt öra främmande rythmer, hafva vi dock sökt att genom ombildning och sammansättning af dels klassiska, dels moderna versformer gifva ett ungefärligt begrepp om originalets. Endast några få med vårt språks natur mera förenliga, hvaribland den episka slokan, hafva vi försökt i detalj efterbilda. Af hvardagsspråkets former och talesätt hafva vi ej tvekat att begagna oss, så ofta de svarat mot originalets, och i detta fall, liksom i allmänhet genom att rätta oss efter originalets blandning af prosa och meter, afvikit från *Wilson*, som i sin oneckligen mästerliga och högst klassiska bearbetning af vårt drama på moderna jamber och rimmade stanzas, gifvit det

en genomgående hög poetisk lyftning och en helgdagshållning — om detta ord tillåtes oss — som det ej alltid synes oss ega. Måhända har dialogen derigenom ofta blifvit platt, der vi sökte undvika att göra den svulstig, och med det ordgranna sätt, hvarpå hela den högst sirliga och ceremoniella ritualen för indisk hoflefnad blifvit återgifven, skall läsaren tilläfventyrs alltför lifligt känna sig påmind om Schillers Turandot; men svårligen kunna vi, på det hela taget, utan ett godmodigt löje, finna oss försatte i ett med vår tid och våra lynnen så sällsamt kontrasterande folks husliga lif. Och skulle än enskilda drag af en *Mânavas* barnsliga humor eller ett indiskt hoflifs pjollriga ceremoniel på europeiska läppar framkalla ett och annat sardoniskt leende, så finns dock, så väl i det helas rent poetiska anordning, som i särskilda partier, tillräckligt mycket verkligt skönt, upplyftande och sant och allmänt menskligt, för att röra och intressera en ej alltför anspråksfull läsare, — äfven om, såsom det är fara värdt, öfversättarens tunga hand varit föga skicklig att behandla *Kalidâsas* sångmös lätta och lätt förflyktigade grazie.

Upsala i April 1846.

VIKRAMA OCH URVASÎ

ELLER

HJELTEN OCH NYMFEN.

PERSONER.

I Förespelet:

Skådespelsanordnaren. En skådespelare.

I Stycket:

Purûravas, Konung i *Pratischthâna*, en af *Chandra's* (Månens) ättlingar.

Âjus, hans son.

Brahmanen *Mânava*, Konungens vän eller *Vidûschaka*. Styckets gracioso.

Chitrasêna, Konung öfver *Gandharvas* eller Choristerne i *Indra's* paradis.

Nârada, en gudavis, *Brahma's* son och gudarnes budbärare.

Kammarherre.

Jägare.

Gâlava, *Paila* } Brahmanstudenter, lärjungar af den helige *Bharata*.

Urvasî, en *Apsaras* eller nymf i *Indras* palats.

Chitralêkhâ, en annan nymf, *Urvasîs* vän.

Sahadschanjâ, *Rambhâ*, *Mênakâ* } nymfer.

Ausînarî, *Purûravas* lagliga gemål, dotter af Konungen i *Xâsi*.

Nipunikâ, *Ausînarîs* hofdam.

Scenen är i första akten *Himâlajas* spets; i andra och tredje Konung *Purûravas* palats i *Pratischthâna;* i fjerde skogen *Akâluscha*, en del af *Indras* himmelska lustpark *Nandana;* i femte Konung *Purûravas* palats i *Pratischthâna*.

FÖRESPEL.

HYMN.

Han, som i Vêdântas läror skaparanden nämnas plär,
Han, som ensam kallas herre, som har verlden till sitt hus,
Som med späkning af de fromma söks och vinns med helig tro,
Sivas gudom, han förläne eder nåd och salighet!

Skådespelsanordnaren. Nog sagdt! (vänder sig till klädrummet) [1]) Medhjelpare! Redan förut har denna ärevördiga församling sett de äldre skaldernas dramatiska verk: i dag ernar jag uppvakta den med *Kalidâsas* nya skådespel, kalladt »Hjelten och Nymfen». Tillsäg derför samtliga skådespelarne att de hålla sig i ordning för sina roller.

Skådespelaren. Såsom min ädle herre befaller.

Skådespelsanordnaren. Emellertid vill jag göra min reverens för den ädla och upplysta församlingen och bedja den:

Bevåget hören, vänner, — nej beundrande,
Hvad Kalidâsas ädla sångmö diktat har!

(Utom scenen.) J ädle herrar, skynden till vår hjelp!

Skådespelsanordnaren. Hör, hvad klagligt rop förnimmes plötsligt från dem som åka på sina vagnar deruppe i luftrymden. (eftersinnande) Så! nu vet jag hvad det är!

Den himmelska mön, som alstrad blef
Utur siarn Nârâjanas länd,

Kailâsa-palatset [2]) har lemnat nyss,
  Der *Kuvêra* [3]) sin hyllning hon bragt:
Och midt på sin ljusa ban' hon greps
  Af de fräcka Titanernas hop.
Om frälsning en bön man derför hör
  Från de himmelska flickornas mun.

FÖRSTA AKTEN.

(Nymfer instörta med häftighet på scenen.)

En Nymf. Hvem helst, som flyger med gudavingar eller har makt att befara luftens rymder, han skynde till vår hjelp!

(Konungen kommer med sin körsven hastigt infarande på en vagn.)

Konungen. Håll upp med din klagan och förtälj mig hvilken faran är, som skall afvändas! Jag är konung *Purûravas* och kommer just nu ifrån Sol-konungen.

Rambhâ. Det är de öfvermodiga Titanerne. [4])

Konungen. Hvad hafva de öfvermodige gudafienderne gjort eder förnär?

Rambhâ. Hör, store Konung! Hon som är Indras blanka vapen, när han hårdt betränges af djerfva botöfvare, hon som öfverstrålar den heliga Pârvati [5]) i skönhet, huru mycket denna än må yfvas deröfver, — hon, himmelens juvelsmycke, vår väninna, blef i sällskap med Chitralêkhâ öfverfallen af en dämon midt på återvägen från Kuvêras palats.

Konungen. Vet du hvilken väg den nidingen tog?

Rambhâ. Han tog kosan åt nordöstra verldsrymden.

Konungen. Var då vid godt mod; jag skall uppbjuda alla mina krafter att återbinga eder väninna.

Nymfen (glädtigt). Det var hvad man kunde vänta af dig, du ättling af den höge månen.

Konungen. Men hvar viljen J invänta mig?

Nymfen. Derborta på Hêmakûtas [6]) topp.

Konungen. Körsven, drif på hästarne i fullt traf åt nordöstra himmelstrakten!

Körsvennen. Såsom min ädle herre befaller.

Konungen (föreställer genom åtbörder vagnens hastiga framilande). Bra, bra! Med denna hastighet kunde jag upphinna sjelfva Vischnus örn Garuda, [7]) om han också hade försprång. Ty

Till stoft förskingras framför vagnen molnens hop,
Och mellan eckrarne man nya tror sig se:
På spannets halsar flaggorna så spända stå
Och bakåt sträcks banneret af vår snabba fart. [8])

(Konungen försvinner med vagn och körsven.)

Sahadschanjâ. Min vän, nu är Konungen borta; låt oss derföre också gifva oss på väg till den utsatta mötesplatsen.

Mênakâ. Javäl, låtom oss göra det!

(Föreställa med åtbörder uppstigandet på Hêmakûtas topp.)

Rambhâ. Skall väl denne konung dock förmå att draga sorgens pil ur vårt hjerta?

Mênakâ. Derom är ingen tvifvel.

Rambhâ. Men Titanerne äro svåra att öfvervinna.

Mênakâ. Min vän, Gudakonungen Indra sjelf kallar ju denna sin högt värderade vän från jorden, när han har krig för sig och sätter honom i spetsen för gudarnes härskaror, för att försäkra sig om segren.

Rambhâ. Måtte han äfven nu blifva den segrande.

Mênakâ (står stilla ett ögonblick.) Fröjden eder! Från furstens vagn, som han fått till skänks af Månkonungen,

ser jag banneret svaja med sin gazell i skölden, och icke lärer han återvända med oförrättadt ärende, tänker jag.

(De uttrycka med sina åtbörder att de blifvit varse något betydelsefullt, stå en stund stilla och se sig omkring. Konungen kommer infarande på scenen med körsvennen och Urvasî på vagnen. Den sednare tillsluter bäfvande sina ögon och stöder sig på Chitralêkhâs arm.)

Chitralêkhâ. Fatta mod, fatta mod, min Urvasî!

Konungen. Fatta mod, o hulda!
Af Asur-hopen hotar ingen fara mer;
Ty dundrarns [9]) allmakt hägnar städs de verldar tre:
Slå derför upp ditt hulda ögas blida glans,
Lik Lotus, [10]) som slår ut sin kalk när natten flyr!

Chitralêkhâ. Ack, det är blott hennes suckar, som röja att hon ännu lefver: hon vill icke komma till sans!

Konungen. Din vän blef våldsamt uppskrämd; ty
Mandâsa [11])-gördeln lyftes högt
Af hennes hjertas slag,
Och mellan bröstens höjder än
Ses suckars böljor gå.

Chitralêkhâ. Dyra Urvasî, hemta dig! Ej får en Apsaras bära sig så åt!

Konungen.
Hennes blomsterhjerta hemtar sig från fasan ej så snart:
Mellan barmens kullar häfves slöjan utaf suckar än.

(Urvasî vaknar till medvetande.)

Konungen (glädtigt.) Fröjda sig nu, Chitralêkhâ! Din vän har nu återkommit till sig sjelf: se!

Från töcknen rensas nattens himmel,
När månens ljus går opp,
Och genom dunkla molnen bryter
Dess flamma, elden lik: —

Så vaknar hon utur sin vanmakt,
Den smäckra himlamön,
Lik Ganges, när från strandens gyttja,
Hon klarar upp sin våg!

Chitralékhâ. Dyra Urvasî, fatta mod! Den store Konungen, han som ömmar för alla lidande, har dödat dina förföljare, gudafienderne, de skändliga Titanerne.

Urvasî (slår opp sina ögon). Var det den höge Indra sjelf, som fick se öfverväldet och kom till min frälsning?

Chitralékhâ. Ej den store Indra, men Konung Pûruravas, som är Guda-konungens jemlike i själshöghet.

Urvasî (betraktar Konungen, vid sig sjelf). Asur-konungens våldsgerning var mig på det hela rätt välkommen!

Konungen (betraktar *Urvasî*, vid sig sjelf). Med rätta blefvo alla nymferna skamflata, när de ville fresta den vise Nârâjana och han ur sin höft frambragte denna gudamö. Men jag förstår ej, huru hon kan vara en botöfvares skapelse; ty

Blott sällhetsgifvarn [12]) kunde henne skapa,
Blott kärleksguden eller blomstermåna'n,
Men ej en Vêda-mumlare, [13]) försoffad
Och känslolös för skönhet och för kärlek.

Urvasî. Ack, Chitralêkhâ! Hvar äro mina sällskapstärnor?

Chitralékhâ. Det vet väl Konungen, den skyddsrike.

Konungen. Dina vänner äro i stort bekymmer. Se,

Hvemhelst blott en gång dig med saligt öga såg,
Vid hastigt möte, kärlek tändes i hans bröst,
Och skiljd från dig han trånar: — ack! hvad känna då
De vänner, som från barndomsåren älskat dig!

Urvasî (vid sig sjelf). Ack, ditt tal är mig en verklig nektar; nåväl, det är ju från månen som nektarn kom-

mer [14]. (Högt.) Det är just derföre, som mitt hjerta känner en sådan oro.

Konungen (pekar med handen).

Med längtansfulla blickar skåda,
Från höga Hêmakûtas topp
Ditt hulda anlet' dina vänner,
Likt månen, ryckt ur Rahus gap. [15]

(Urvasî kastar förälskade blickar.)

Chitralêkhâ. Hvarföre ser du så på mig, Urvasî?

Urvasî. Mina blickar söka den som dela min fröjd och mitt lidande.

Chitralêkhâ (leende). Hvem är det?

Urvasî. Hvem annan än skaran af mina vänner.

Rambhâ (ser sig omkring, glädtigt). Ack! se der kommer Konungen med vår dyra Urvasî och Chitralêkhâ, lik den helige Månen, heledsagad af Vîsâkhas dubbelstjerna. [16]

Mênakâ (skådar ned). En dubbel lycka är oss beskärd, först att vår vän Urvasî, den älskade, är oss återgifven, sedan att den store Konungen är oskadad.

Sahadschanjâ. Och du sade dock att Titanerne äro svåra att öfvervinna?

Konungen. Körsven, styr vagnen dit ned till toppen af Hêmakûta!

Körsvennen. Såsom Majestätet befaller. (Föreställer det med åtbörder.)

(Urvasî låtsar sig vid nedfarten blifva bragt ur jemvigten och stöder sig förskräckt på Konungen.)

Konungen. Ej fruktlöst blef detta nedstigande till jorden:

Vid vagnens krängning har den ögonfagra
Berört min kropp,
Och straxt af vällust darrar hvarje fiber
Af Kâmas eld. [17]

Urvasî (med blygsel). Chitralêkhâ! Flytta dig litet längre bort.

Chitralêkhâ. Jag kommer icke längre.

Rambhâ. Låt oss gå och möta vår hellbringande konung.

Nymferna. Javäl. (De gå Konungen till mötes.)

Konungen. Körsven! stadna vagnen,
Till dess den sköna, som af längtan brinner,
Får sina längtansfulla vänner famna,
Och sluta sig till dem lik blomsterprakten,
Som rankan famnar när dess tid är inne;

Nymferna. Hell, hell! Den store Konungen har vunnit seger!

Konungen, Och J hafven återvunnit eder väninna.

Urvasî (stöder sig på Chitralêkhâs arm och stiger så ned af vagnen). Vänner, omfamnen mig nu rätt innerligt! Allt hopp hade jag förlorat att återse eder, J dyra vännner!

(Tärnorna omfamna henne.)

Mênakâ (med profetisk ton). Må du, o segerrike! beständigt skydda jorden!

Körsvennen. Jag ser en hel rad af vagnar, och
Ur luften der en man stiger, med gjutna gyllne armband prydd,
Och träder ned på bergspetsen, lik blixten ur den mörka skyn.

Nymferna. Ack se, det är Chitraratha!

(Chitraratha uppträder på scenen.)

Chitraratha (träder fram till Konungen). Hell dig! Din omätliga kraft har här varit oss ett godt biträde!

Konungen. Se, det är Gandharvernes furste! (Stiger ned af vagnen.) Välkommen, min käre vän! (De skaka hand med hvarandra.)

Chitraratha. När Indra fick höra att Urvasî blifvit borttröfvad af Kêsin, utsände han Gandharva-härarne för att återföra henne, och straxt hastade jag med luftens genier, när jag

Hörde din äras mått rågadt, att hylla dig på detta rum;
Gå nu och helsa Hög-Indra, [18] och tag den sköna med dig dit.
En stor tjenst har du med denna bragd bevisat honom; ty se,
Först till en skänk åt Blixtsvingarn af Nârâjana skaptes hon,
Och nu ur spökets hand rycktes hon utaf dig, Mahêndras [19] vän.

Konungen. Min vän, tala ej så!
Ty det är Indras kraft som gör,
Att hans vänner städs behålla segren;
Genljudet af skogens konungs [20] röst
Ibland bergen elefanten skrämmer.

Chitraratha. Du har rätt; blygsamhet är tapperhetens juvelsmycke.

Konungen. Nu är det ej passande att besöka Indra; du täcktes derföre sjelf beledsaga den värda mön till luftens konung.

Chitraratha. Eders nåd har att befalla. Kommen med mig, mina tärnor! (Chitraratha afträder med nymferna.)

Urvasî (hviskar till Chitralêkhâ.) Goda Chitralêkhâ! Jag förmår ej att tilltala den skyddsrike Konungen; låt mig derföre tala till honom genom din mun.

Chitralêkhâ (framträder till Konungen). Majestät! Urvasî låter bedja dig, att du tillåter henne att aflägsna sig och till Indras himmel medföra glansen af din ära liksom en förtrogen vän.

Konungen. Farväl! Jag hoppas vi återse hvarandra.
(De tvenne nymferna med sitt följe föreställa med åtbörder uppfarandet genom luften.)

Urvasî (låtsar att något hindrar hennes gång). Ack! min blomstergördel fastnade i grenen af ett träd! (Vänder sig förstulet om och ser på Konungen.)

Chitralêkhâ (ser småleende på henne). O, ve! din gördel sitter så fast, att jag ej förmår lösgöra den.

Urvasî. Intet skämt, jag ber! Gör den genast lös!

Chitralêkhâ. Väl synes du mig sitta svårt fast, men jag skall ändå söka att hjelpa dig.

Urvasî (leende). Bästa vän, kom en gång ihåg hvad du nu lofvade mig.

Konungen.

Du gren, hur vänlig var du dock mot mig,
Att hennes flygt du en minut fördröjde,
Att än en gång jag henne skåda fick,
När halft hon vände mot mig sitt anlet'!

(Chitralêkhâ frigör henne. Urvasî betraktar Konungen och ser suckande efter de bortflygande nymferna.)

Körsvennen. Majestät!

I skidan åter gömde sig ditt hjeltesvärd,
Likt ormen uti bergets dolda remna,
Se'n gudafurstens fiender det slagit ned,
Och störtat dem i oceanens böljor.

Konungen. Håll vagnen, så att jag får stiga upp!
(Körsvennen efterkommer befallningen och Konungen uppstiger.)

Urvasî (ser sig kärleksfullt om efter Konungen.) O, att jag en gång finge återse min befriare! (Följer Gandharverne och nymferna.)

Konungen (ser efter Urvasî). Ack! kärleken väcker önskningar, som ej äro lätta att tillfredsställa:

När till sin faders himlahus hon går,
Utur mitt bröst med våld hon drar mitt hjerta,
Liksom ur brutna lotus-stjelken rycks
Den späda fibern utaf konungssvanen. [21])

ANDRA AKTEN.

(Månava inträder på scenen)

Månava. O ve, o ve! Så länge Konungens hemlighet retar min tunga liksom en den läckraste rätt, har jag mycket svårt att hålla henne i styr här i menniskohvimlet. Det är derföre rätt så godt att jag, så länge Konungen ännu sitter på domaresätet, går in och gömmer mig här i detta ensliga kapell. (Går in i ett kapell och sätter sig der undangömd med händerna för ansigtet. Under tiden inträder Nipunikå.)

Nipunikå. Af drottningen, Kåsi-konungens dotter, har jag fått denna tillsägelse: »Hör, min kära Nipunikå, sade hon, alltsedan min höge gemål kom hem från sin uppvaktning hos den höge Solen, ser han hjertbrusten ut; gå derföre du och sök att af hans vördighet Månava utforska anledningen till hans nedslagenhet.» Hur skall jag väl nu angripa den der Brahmanen? Nog tror jag ändå, att Konungens hemlighet ej i längden sitter säkrare hos honom än daggdroppen på ett grässtrå, och derföre vill jag nu genast uppsöka honom. (Går omkring scenen och upptäcker honom) Se der sitter ju hans vördighet Månava i smyg lik en målad apa, och rufvar på något, hvad det kan vara; jag vill gå bort till honom. (Går.) Hell dig, ärevördige!

Månava. All sällhet åt eders nåd! (Vid sig sjelf) När jag får se den der fördömda hoftärnan, vill Konungens hemlighet liksom spränga mitt hjerta och bryta sig fram i dagen (bortvänder ansigtet, till hälften högt). Fru Nipunikå, du har öfvergifvit dina musiköfningar: hvarthän ämnar du dig nu?

Nipunikâ. Drottningen har befallt mig att uppsöka Eders vördighet.

Mânava. Hvad har då hennes nåde att befalla?

Nipunikâ. Drottningen säger, att den vördige Mânava beter sig föga artigt emot henne, då han tager så ringa del i hennes bekymmer.

Mânava. Hur då, Nipunikâ? Har Konungen, min goda vän, handlat henne emot på något sätt?

Nipunikâ. Konungen har tilltalat drottningen med namnet på en qvinna, i hvilken han för det närvarande är förälskad.

Manavâ (vid sig sjelf). Huruledes? Min höge vän har således sjelf förrådt sin hemlighet! Hur skulle då väl jag, som är Brahman, förmå att hålla min tunga i tukt? (Högt) Så! hennes herrlighet Urvasî, nymfen? Ja — se'n Konungen såg henne, är han alldeles galen och plågar icke allenast drottningen, utan gör också min brahmanliga hunger det alldra svåraste förfång.

Nipunikâ (vid sig sjelf). Välan, jag har således narrat honom att förråda sin herres, Konungens hemlighet! Nu går jag till drottningen och berättar hvad jag erfarit. (Går.)

Mânava. Hör, Nipunikâ! Helsa drottningen från mig, och säg att jag tröttnat i mina försök att vända Konungens tankar från denna qvinnohägring; men så snart han får se drottningens lotus-anlete, kommer han nog till sans igen.

Nipunikâ. Såsom Eders vördighet befaller. (Nipunikâ afträder.)

(Utom scenen en härold, som utropar timmarna.) [1])

Seger, seger åt majestätet!
Med Solen du delar, o Konung ditt värf,
Att mörkret förjaga och sällhet sprida!

På höjden af fästet den hvilar en stund: [2])
Så hvile du ock i middagsstunden!

Mânava (lyssnar). Just vid denna tiden står min kära vän upp ifrån domaresätet; derifrån beger han sig hit, och derföre må jag skynda till hans sida (träder fram ur templet).

(Konungen inträder sorgbunden på scenen.)

Konungen.

Alltsedan jag skådade himlamön,
I mitt hjerta hon ingick att bo;
Och vägen, den banade Kâmas pil,
Som ej nånsin förfelar sitt mål.

Mânava. Hennes Nåde, Kâsi-konungens dotter, är innerligen bedröfvad.

Konungen (betraktar honom skarpt). Har du förrådt hemligheten, som jag anförtrodde dig?

Mânava (vid sig sjelf). Nipunikâ, den dottern af en slaf, har bedragit mig! Hvarföre skulle annars min kungliga vän göra mig en sådan fråga?

Konungen. Hvarför svarar du ej?

Mânava. Ack! Eders nåd, jag har lagt min tunga i sådana fjettrar, att jag ej en gång är i stånd att svara på dina frågor.

Konungen. Det är i sin ordning, men hvad skall jag väl nu förströ mig med?

Mânava. Kom, låt oss gå i köket!

Konungen. Hvad skulle vi göra der?

Mânava. Der skall den herrliga anrättningen af mångfaldig spis, bakverk, kandisocker och konfekter förjaga din bedröfvelse.

Konungen. Du kan *der* hugsvala din gom, såsom du bäst gitter; men huru skall jag tillfredsställa min själ, som trånar efter det omöjliga?

Mânava. Men du har ju redan sett hennes himmelska höghet?

Konungen. Än se'n då?

Mânava. Se'n är hon väl icke svår att komma i besittning af.

Konungen. Ej ens att beskrifva hennes skönhet står i mensklig makt.

Mânava. Jag är mycket nyfiken! Hon är väl makalös, hennes herrlighet Urvasî, kan jag tro? Nå ja, hvad betyder det? Jag är makalös, jag också, nemligen på mitt sätt.

Konungen. Jag har ännu icke försökt att omständligt göra dig hennes porträtt. Hör nu på mitt utkast!

Mânava. Jag hör, jag hör!

Konungen.

Smycket bland smycken och perlor bland perlor
Är hennes kropp:
Vid hennes sida till fulhet fördunklas
Skönheten sjelf.

Mânava. Du far efter denna fantasmagori till qvinna, liksom regnfogeln [3]) efter skyarne. Men hvart skola vi gå?

Konungen. Min vän, här är ingen annan utväg än att söka svalka; låt oss derföre gå i parken och visa vägen dit.

Mânava. Ett sådant infall! Nå väl, hitåt! (De gå omkring scenen.) Här är parkstaket; känn, derifrån kommer opåkalladt en förekommande vindfläkt oss till mötes.

Konungen. Lycklig är den vinden; ty han
Vattnar Mâdhavans [4]) blomhyllen och leker ömt med Kundins [5]) gren;
På en gång öm och högst artig: en gynnad älskling syns han mig.

Månava. Den enda likhet jag kan upptäcka mellan honom och en älskare är envisheten. (Går vidare.) Behagar eders nåd inträda i parken?

Konungen (orolig). Min vän, väl sökte mitt sinne en lindring för sin bedröfvelse i en vandring kring parken; men det försöket slog annorlunda ut:

Fast enslighet jag nyss sökte, ej lunden hugnar nu min själ;
Lik den som mot en ström kämpar, mig motar böljans återsvall!

Månava. Huruledes då?

Konungen.

Mitt hjerta re'n, af önskningar belägradt,
Af ofyllbara, Kåma nog har qvalt;
Men nu, när ljumma sommarvinden dansar,
Med lundens nyutspruckna Mango-blad! [6]) . . .

Månava. Nu kan det vara nog jemradt af eders nåde. Vet att inom kort skall kärleksguden blifva dig bevågen och hjelpa dig att ernå målet för dina önskningar.

Konungen. Jag tar ditt Brahman-ord såsom profetiskt! (De vandra omkring.)

Månava. Se, se, o majestät! denna lustgårdens herrlighet! Den liksom utropar vårgudens nedstigande till jorden.

Konungen.

Jag ser den ju vid hvarje steg: här står Barlerian, [7])
I toppen röd, lik jungfruns finger, men svart omkring,
Och här Asôkans [8]) knoppar svälla af ungdomslust,
Och Mangons unga telning brynes af blomstermjöl: —
Den fagra vår af lust och ungdom omgifven står.

Månava. Se hur jasmin-hyddan med sitt svarta marmorsäte i midten och sin rikedom på blommor, i hvilka

svärmar af bin sorla, står färdig till majestätets tjenst: skänk henne en nådig blick!

Konungen. Såsom eders vördighet befaller.

(De gå in i löfsalen.)

Mânava. Här kan eders nåde sitta och med blickarna irrande kring de sköna slingplantorna förströ sina Urvasî-tankar.

Konungen (suckar djupt).

I lundens blomstertyngda slingerplantor
  Med sina unga skott
Ej någon vällust mer mitt öga finner,
  Alltse'n det henne såg.

En utväg måste man alltså upptänka!

Mânava (begrundande). Jag tänker, jag tänker: stör blott icke med din klagolåt min djupsinnighet (låtsar sig blifva varse något betydelsefullt. Så! nu har jag funnit det!

Konungen (känner en ryckning i sitt öga). *)

Så lätt ej mön med fullmånsanlet' vinns:
Hvad båtar då att Kâma ger mig vinkar?
Och likväl blir mitt bröst med ens så lugnt,
Liksom min åtrås mål jag redan vunnit!

(Konungen sitter försjunken i kärlekstankar. Derunder komma Urvasî och Chitralêkhâ farande på en vagn genom luften.)

Chitralêkhâ. Säg, bästa Urvasî, hvart vi gå och i hvad ärende!

Urvasî (föreställer sig kärleksqvald, med förvirring). Min vän, när på Hêmakûtas topp min blomstergördel fastnade vid en slingplanta och jag bad dig göra den lös, svarade du gäckande: den sitter så fast, att jag ej kan lösgöra den! och nu frågar du hvart vi gå och i hvad ärende?

Chitralêkhâ. Jaså! det är till Purûravas, den gudomlige, som du ställer din kosa?

Urvasî. Så är verkligen, rent och öppet sagdt, min afsigt.

Chitralêkhâ. Men, min vän, har du väl skickat någon förut att anmäla din ankomst?

Urvasî. Ja visst, mitt hjerta.

Chitralêkhâ. Men tänk dig dock först före!

Urvasî. Madana [10]) drifver mig: hur kan jag då tänka?

Chitralêkhâ. Derpå har jag ej något att svara.

Urvasî. Så visa mig vägen nu, att vi ej möta något hinder på vår färd.

Chitralêkhâ. Var du lugn. Har ej Vrihaspati, gudarnes lärare [11]), meddelat oss en osviklig trollformel, i kraft af hvilken icke en gång gudarnes fiender kunna antasta oss?

Urvasî. Mitt förnuft vet det rätt väl; och ändock inger mig min ytterliga fruktan ett tvifvel. (De fara vidare.)

Chitralêkhâ. Se, min vän, se! Nu äro vi framme vid den höge konungens palats, hvilket såsom Pratischthânas pannsmycke speglar sig i den heliga Ganges rena och syndafplanande vågor, just der de blanda sig med Jamunås. [12])

Urvasî (med ömhet nedblickande). Kan man ej säga, att Indras paradis blifvit hitflyttadt? Ack! hvar är han väl sjelf, de olyckliges beskyddare?

Chitralêkhâ. Om vi stiga utaf i lustparken derborta, som tyckes utgöra en del af sjelfva Nandana [13]), så få vi väl reda på honom.

(Båda nedstiga på jorden.)

Chitralêkhâ. Se, min Urvasî, derborta sitter han och ser efter dig, liksom den höghelige månen, nyss uppgången, spejar efter sin lotus. [14])

Urvasî. Ack! ännu herrligare synes han mig nu, än vid första anblickens öfverraskning.

Chitralêkhâ. Naturligtvis! Kom nu, så gå vi till honom.

Urvasî. Ännu vill jag ej gå fram; utan jag vill först hölja mig i min osynlighetsslöja och så nalkas honom, för att höra hvad han i hemlighet rådslår med kamraten der, som sitter vid hans sida.

Chitralêkhâ. Såsom du sjelf behagar! (Båda göra sig osynliga.)

Mânava. Hör! nu har jag uttänkt ett medel att träffa din otillgängliga älskarinna.

Urvasî. Ack, hvem är den sälla qvinna, som nu utgör det afundsvärda föremålet för hans tankar?

Chitralêkhâ. Hvarföre tar du ej din tillflykt till din öfvernaturliga sjelfåskådning? [15])

Urvasî. Jag fasar för att så plötsligt genom min gudakraft erfara det.

Mânava. Hör då, hvad jag säger dig! Jag har uppfunnit åt dig ett medel att träffa din otillgängliga älskarinna.

Konungen. Säg det då, min vän!

Mânava. Majestätet behöfver endast taga sig en liten lur, så träffar du henne genast i drömmen, eller också kan du göra dig ett porträtt af din gudomliga Urvasî och på sådant sätt fröjda ditt hjerta vid hennes åskådande.

Urvasî (vid sig sjelf). Var nu vid godt mod, mitt hjerta.

Konungen. Det der hjelper ingendera; ty, ser du,

Af Kâmas pilar är mitt hjerta genomträngdt;
Hvad ro kan då i drömmen ge mig Urvasî?
Och kan jag än på duken fästa hennes drag,
Mitt öga skall för tårar ej den bilden se!

Chitralékhá. Urvasí! hörde du hvad han sade?

Urvasí. Jag hörde, men mitt hjerta vill ej fatta det!

Mánava. Längre sträcker sig ej min uppfinningsförmåga.

Konungen (suckar).

Ej känner hon mitt hjertas bittra plågor;
Och kände hon? — förakt blef ändå lönen: —
Nu fröjdas du, o Káma, att du väckte
I detta bröst begär, som aldrig fyllas!

Urvasí (ser på Chitralékhá). O ve! är det så som den store Konungen dömer om mig? — Ännu kan jag ej stiga fram och visa mig; men jag vill med min gudakraft skapa ett Bhûrdscha-löf [16]), derpå skrifva mina tankar och sedan kasta det i hans väg.

Chitralékhá. Det gillar jag.

(Urvasí skrifver på det blad och kastar det framför Konungen.)

Mánava. Håll, låt se! hvad är detta? Ett ormskinn faller ned på mig och ernar äta upp mig!

Konungen. Det är icke något ormskinn, utan ett Vhûrdscha-blad med bokstäfver på.

Mánava. Säkert har Urvasí, sedan hon varit ett osynligt vittne till din jemmer, skrifvit på Bhûrdschbaladet en kärlekförklaring och så kastat det i din väg.

Konungen. För gudomen är ingenting omöjligt. (Tar upp löfvet och läser det glädtigt). Min vän, din gissning är besannad!

Mánava. Låt mig höra hvad hon skrifver.

Urvasí. Sakta, sakta! Eders vördighet är nog nyfiken.

Konungen. Så hör då! (läser) »Min älskade, ehuru du icke vet någonting derom, är min kärlek för dig lika

varm som den du hyser för mig. När jag fullgjort min hoftjenst hos Solen, vänta mig inga fröjder på min bädd af koralllträdets blommor, och sjelfva Nandanas vindfläktar blifva såsom eldslågor, när de beröra mig.»

Urvasî. Hvad säger han väl nu?

Chitralékhâ. Hvad kan en sådan stympare säga? Hans lemmar se ut liksom bortvissnade lotusstjelkar.

Mânava. Du har nu lika stor orsak att glädja dig, som jag, när jag är rätt hungrig och blir inbjuden till en offermåltid.

Konungen. Orsak att glädja mig, säger du? — Hör,

Väl bringar mig det ljufva blad en borgen,
En hugnande, för ömsesidig kärlek;
Dock längtar jag att, anlet emot anlet,
Min mö, den huldrikt blickande, få möta.

Urvasî. Deri mötas våra önskningar.

Konungen. Kamrat! svettdropparne, som sippra från mina fingrar [17], utplåna skriften på bladet; tag du derföre emot och förvara den huldas sändebref!

Mânava. Hvartill skulle det tjena? Tänker du att skön Urvasî, sedan hon visat dig din kärlek i blomma, ämnar att bedraga dig på frukten?

Urvasî. Chitralêkhâ! Medan jag hemtar mig från denna rörelse, hvari hans granskap försatt mig, så stig du fram och säg honom mina afsigter.

Chitralékhâ (framträder för Konungen). Seger, seger åt dig, höge Konung!

Konungen (glömmer af häpnad att antaga sin kungliga värdighet). Hell dig, lycksaliga! (ser åt sidan) Du sköna!

Du är ej fullt så välkommen, om ej din vän är med dig här: —
Blott då är Jumna fullt herrlig, när hon med Ganges sig förent.

Chitralékhá. Först ser man ju molnet, sedan blixten.

Mánava (afsides). Hvad nu? Detta är dock icke Urvasî, utan måste väl vara hennes sällskapstärna.

Konungen. Intag detta säte!

Chitralékhá (sätter sig ned). Urvasî betygar dig sin vördnad, store Konung, och låter säga dig....

Konungen. Hvad är hennes befallning?

Chitralékhá. .... att i kampen med den der Titankonungen var du, store furste, hennes beskyddare; men nu kommer hon åter, väldigt betagen af den kärlek din anblick hos henne uppväckt, och anropar, o höge Konung, ditt medlidande.

Konungen. O min vän!

För mig då säger, att den sköna brinner!
Ser du då ej, för hvem mitt hjerta blöder?
Vår kärlek är då ömsesidig! — Skynda,
Till lödning sammanför de smälta jernen!

Chitralékhá (nalkas Urvasî). Min syster, kom hit! Jag har sett, att Madana lika häftigt angripit honom, och bringar dig nu derom underrättelse.

Urvasî (darrar af fruktan). Trolösa, huru lättsinnigt du öfvergaf mig!

Chitralékhá (ler). Snart få vi erfara hvem af oss som först öfverger den andra. Men gå nu anständigt fram.

Urvasî (går rädd och tvekande närmare). Seger, seger åt dig, store Konung.

Konungen (glädtigt). Du sköna,

Jag segrat re'n, när från din mun jag hör
Den segerhelsning, som blott Indra gäller.

(Tager henne vid handen och förer henne till ett säte.)

Mánava. Hvad är det för seder, du ärorika, att du ej helsar på Konungens goda vän och Brahman?

(Urvasî helsar honom med ett leende.)

Mánava. Hell dig, lyckosälla!

(Utom scenen en gudarnes budbärare.) Chitralêkhâ! skynda på Urvasî!

Den konsten, som Bharata [18]), siarn, er lärt,
Att känslor i handling tyda,
Vill vindarnes furste beskåda i dag
Med gudarnes hela skara.

(Alla lyssna. Urvasî står bestört.)

Chitralêkhâ (till Urvasî). Du hörde gudahäroldens ord; tag derföre afsked af Konungen.

Urvasî. Jag kan ej tala ett enda ord.

Chitralêkhâ. Store Konung! Urvasî låter säga dig, att hon icke råder öfver sig sjelf, och anhåller derföre om din tillåtelse att aflägsna sig, på det hon ej måtte ådraga sig gudakonungens vrede.

(Urvasî uttrycker genom åtbörder skiljsmässans qval, och afträder med Chitralêkhâ, sedan hon kastat en öm blick på Konungen.)

Konungen (suckar). Nu har mitt öga ej mer någon syn!

Mánava (står i begrepp att framräcka Bhûrdscha-löfvet). Än detta Bhûrdscha-bladet då? (afbryter hastigt och tillägger vid sig sjelf) O, ve! medan jag stod försänkt i häpnad vid Urvasîs anblick, har det skrifna bladet oförmärkt fallit mig ur handen.

Konungen. Hvad var det du ville säga?

Mánava. Det var detta jag ville säga: häng nu icke mera hufvudet! Urvasî är med starka band fästad vid dig, och hennes bortgång härifrån skall för ingen del lossa dem.

Konungen. Jag tror det också; ty när hon gick bort,
Fast ofri sjelf, ett fritt hjerta med många suckar sände hon,
Och barmen höjd af djup smärta, uti mitt eget bröst att bo.

Mânava (vid sig sjelf). Mitt hjerta bäfvar, när jag betänker att min kunglige vän snart sannolikt skall börja att tala om det der Bhûrdscha-bladet.

Konungen. Min vän, hvarmed skall jag nu förströ mitt sorgsna sinne? (erinrar sig) Tag nu hit Bhûrdscha-bladet!

Mânava (ser sig häpen rundtomkring). Ack, Bhûrdscha-bladet, ja, — ja, det är — borta! Det var också ett himmelskt blad, och gick troligen hem dit i Urvasîs sällskap.

Konungen (vred). Du är då alltid ett ohjelpligt nöt!

Mânava. Låt oss dock först söka efter det. (Står upp) Här är det, nej här — nej här (gör många krumsprång).

(Härunder inträder Drottningen Ausînarî med sin hofdam Nipunikâ och svit. Den sednare stadnar på något afstånd.)

Drottningen. Hör Nipunikâ, såg du verkligen Konungen inträda i löfsalen tillika med hans vördighet Mânava?

Nipunikâ. Har jag någonsin tillförene sagt majestätet ett osannt ord?

Drottningen (går omkring scenen och ser framför sig). Nipunikâ, hvad är detta för ett löf, som sunnanvinden förer emot oss likt en nyss afrifven barkrimsa?

Nipunikâ. Majestät! det är ett Bhûrdscha-blad med halfutplånade bokstäfver uppå. Se, nu fastnade det uti eders nådes fotsmycke [19]: (tager upp det) skall jag läsa?

Drottningen. Ögna först igenom det; och om det ej är något anstötligt deri, så läs det högt.

Nipunikâ (lyder). Drottning! nu besannas ryktet: så vidt jag kan se, är det ett poetiskt [20]) kärleksbref från Urvasî till Konungen; förmodligen är det genom hans vördighet Mânavas försummelse som det fallit i våra händer.

Drottningen. Låt höra!

Nipunikâ (läser). »Min älskade! ehuru du icke vet någonting derom, är min kärlek för dig lika varm som den du hyser för mig. När jag fullgjort min hoftjenst hos Solen, vänta mig inga fröjder på min bädd af koralträdets blommor, och sjelfva Nandanas vindfläktar blifva såsom eldslågor, när de beröra mig.»

Drottningen. Med detta dokument, min vän, skola vi uppsöka den nymf-förälskade herden.

Nipunikâ. Såsom Majestätet befaller!

Konungen. Du gudomlige sunnanvind, vårens förtrogne!
Till dofter fritt tag rankans rika blomstermjöl; —
Hvad vill du med min huldas ljufva kärleksskrift?
Nog vet du dock, att tusen slika tidsfördrif
Ju trösta älskarn, när han annat hopp ej har!

Nipunikâ. Se, se, o Drottning! huru de gå och leta efter Bhûrdscha-bladet!

Drottningen. Var tyst! — Låt oss se på honom så länge.

Mânava. Ser du, hvad var detta? Nej, jag blef bedragen af en påfågelsstjert med sina dunkla lotuslika ögon.

Konungen. I alla afseenden är jag olycklig, jag osalige!

Drottningen (framträder plötsligt). Min höge gemål, spar din häftighet! Här är Bhûrdscha-löfvet.

Konungen (förvirrad, vid sig sjelf). O Drottning! (ser bort) Välkommen, drottning!

Drottningen. Ganska ovälkommen, befarar jag!

Konungen (afsides till Mânava). Käre vän, hvad skall jag svara henne?

Mânava. Jag vet ej hvad en tjuf har att svara, när han blir anträffad på bar gerning.

Konungen. Det var ej detta blad jag sökte, utan ett anteckningsblad.

Drottningen. Det är naturligt, att min höge gemål håller sina eröfringar hemliga.

Mânava (till Drottningen). Skynda att gifva honom sin aftonmat, så blir han väl lugn igen, då gallan får sätta sig.

Drottningen. Nipunikâ! den Brahmanen sörjer utmärkt väl för sin höge väns väl; huru kan man också lägga tungt på hjertat någon annan saknad än den af en middag?

Mânava. Majestätet värdes dock besinna, att hvar mans hjerta fröjdar sig öfver ett godt mål!

Konungen. Pundhufvud! du gör min förseelse allt värre och värre!

Drottningen. Ej eders nåds är förseelsen, utan min, som dröjer här, när min närvaro är obehaglig. Kom, Nipunikâ! (Bereder sig vresigt att gå.)

Konungen.

Förlåt mig, hulda, mitt var felet:
Blif god igen!
Om höga herrar vredgas, alltid
Är slafven skuld!

Drottningen. Trolöse! jag är ej så lättrogen, att jag litar på dina försäkringar; ty jag fruktar, att du snart ångrar din artighet.

Nipunikâ. Kom, kom min Drottning!

(Drottningen afträder med svit.)

Mânava. Stå upp nu! Vred såsom en höstflod gick hennes nåde sin väg.

Konungen. Min vän, fruktlöst aflopp allt detta; ty
Till qvinnans hjerta tränger ej ett fagert ord,
Som mannen utaf hycklad kärlek talar:

Den konsterfarnes öga bländar ej den glans
En falsk juvel af konstig slipning lånar.

Månava. Deri har Majestätet alldeles rätt: sjuka ögon lida inga ljuslågor framför sig.

Konungen. Så bör det ej vara; fastän mitt hjerta är uppfyldt af Urvasî, har dock Drottningen rätt till min aktning. Men när hon nu en gång försmått mitt knäfall, då har jag också rätt att åsidosätta henne.

Månava. Låt det nu vara nog sagdt om Drottningen, och tänk i stället på att behålla mig vid lif: jag hungrar rent ihjel. Det är hög tid nu att bada och gå till bords.

Konungen (ser mot himlen). Hvad? Redan öfver middag? Ty se,

Af qvalmet matt påfågeln svalka söker
I vattubäckenet kring trädets rot;
I Karnikårans öppna blomkalk lägrar
Till middagshvila sig det trötta bi;
Ur kokhet bölja dyka änders flockar
Djupt in i strandens täta lotushäck,
Och pappegojan, smäktande i buren,
Med hesa skrän på vatten ropa hörs.

FÖRESPEL TILL TREDJE AKTEN. [1])

(På skådeplatsen uppträda två af den himmelske *Bharatas* lärjungar.)

Den första. Min bästa Pailava! När mästaren begaf sig från den heliga Eldens kapell till Indras palats, fick du tillåtelse att taga plats på hans vagn, men jag måste bli hemma för att vårda den heliga Elden. Berätta mig derföre nu, om gudarne voro belåtna med mästarens dramatiska framställning eller icke.

Den andra. Jag vet intet skäl, hvarföre de ej skulle vara belåtne. Stycket var *Sarasvatîs* [2]) dram, kallad »Lakschmîs [3]) Brudgum-val»; men Urvasî föll ur sin roll vid ett af de ömmaste ställena.

Den första. Ditt beröm är således blott en ironi, som man säger?

Den andra. Åtminstone var Urvasîs parti misslyckadt.

Den första. Huruledes då?

Den andra. Urvasî spelte Lakschmîs person och Mênakâ föreställde Vârunîs. Hör nu! Den sednare säger: »Här ser du nu församlade alla verldsvaktarne, de tre verldarnes lifgifvande andar, och Vischnu är ibland dem: hvilken af dessa väljer nu ditt hjerta?

Den första. Än sedan då?

Den andra. Urvasî hade nu att svara: Puruschôttama [4]); men i det stället undföll ordet Purûravas hennes läppar.

Den första. Ödet beherrskar både förnuft och sinnen! Då blef väl Bharata vred?

Den andra. Siaren förbannade henne, men Indra gaf henne nåd.

Den första. Huru tillgick det?

Den andra. Mästaren slungade öfver henne denna förbannelsedom: »Emedan du föraktat min lärdom, skall din himmelska kunskap öfvergifva dig.» Men när Indra såg Urvasî, böjd till jorden af blygsel, sade han dessa ord: »Konungen, i hvilken du är förälskad, är min vän och vapenbroder, och jag är skyldig honom en ynnest. Gå derföre till Purûravas, efter din själs åstundan, och lef tillsammans med honom så länge, tills du skänker honom en son.»

Den första. Sådant var att vänta af den höga Indra, som genomskådar allas hjertan.

Den andra (ser efter solen). Men se! Vi ha så fördjupat oss i samtalet, att badtimman är nära förliden. Nu måste vi skynda oss till mästaren! (De gå.)

TREDJE AKTEN.

(En Kammarherre uppträder på scenen.)

Kammarherren.

Uti ungdomsåren sträfvar hvar och en att rikdom vinna;
Men när lefnadshösten kommer, lägges allt på barnens skuldror.
Dock! mitt släp är alltid lika: hvarje dag min kraft förslappas
Och mitt hufvud böjes; — värre lott ej finns än qvinnor vakta.

Jag har nu ett uppdrag från Drottningen, som håller fasta [1]. »Säg Konungen, sade hon, dessa mina ord: Redan förut har jag genom Nipuniká låtit bedja Majestätet infinna sig hos mig, på det jag måtte få uppfylla mitt löfte.» När Konungen slutat sin aftonandakt skall jag träda inför honom. (Går och ser sig omkring). Aftonstunden är rätt angenäm här i konungapalatset!

I sina burar re'n natten har stängt
Påfåglarnes sömniga hop;
Dufvorna skönjas på taken ej mer
För glimmande fönsternas ljus.
Rundt om de blomprydda altaren gå
Och syssla de helige män:
Skinande lampor tända de upp
Till heliga skymningens lof.

(Ser sig omkring.) Se! der går Konungen; —
Beledsagad af mör [2]), som bära
Flammande fackla, han glänsande går,

Lik ett vandrande berg, omgifvet
Rundtom sin fot af en blomsterguirland.
Här vill jag vänta, till dess han kommer närmare.

(Konungen uppträder med Mânava och svit.)

Konungen (vid sig sjelf).

Ibland bestyrens mängd har dagen lidit drägligt nog;
Men natten med dess tröga väkter, — när skall den ta slut?

Kammarherren (närmar sig). Seger, seger åt Majestätet! Drottningen låter helsa eders nåd, att månens skimmer ligger herrligt öfver Juvelpalatsets terrass; der täcktes Majestätet afvakta månens inträde i konstellationen Rôhinî. [3])

Konungen. Säg drottningen att jag skall hörsamma hennes befallning. (Kammarherren bugar och aflägsnar sig.)

Konungen. Säg, Mânava, tror du att det är på fullt allvar som Drottningen åtagit sig detta löfte?

Mânava. Jag tror att Drottningen ångrat sig och nu, under föregifvande af ett religiöst löfte, vill locka dig till sig för att godtgöra sin kallsinnighet vid knäfallet.

Konungen. Eders vördighets förmodan är sannolik; ty
Förnuftiga hustrur, som lönat med hån
Botfärdiga männers knäfall,
Sig ångra så gerna och söka med flit
På hvarje sätt sig försona.

Mânava. Hitåt, Majestät! Stig uppför chrystalltrappan här, som sköljes af Ganges svala vågor. Juvelpalatsets tak är dock i alla afseenden en intagande plats!

(Konungen stiger med sin svit uppför trappan).

Mânava (ser sig omkring). Månen måste just nu vara i uppstigande, emedan mörkret glesnar och östern rodnar.

Konungen. Du har rätt:
För Chandras strålar gömd ännu bak österns berg,
Det bistra dunklet flyr,

Och, som ur svarta lockars svall, en ljusning ler
Ur östern huldrikt fram.

Månava. O se, o se! Nu steg han upp, vextverldens höge monark [4], så skön som en kaka kandisocker.

Konungen. Hvarje sak du ser, storätare, synes dig vara en matbit (faller på knä med hopknäppta händer).

Höge trädens Konung!
Du som ditt milda ljus åt de godes verk beskär,
Du som med nektar mättar gudar och fädrens skuggor!
Du som förjagar nattens hemska dimmors hop,
Du som är tronsatt uppå Sivas panna, hell dig! [5])

Månava. Månen, din ättefader, låter genom mig såsom Brahman bedja dig sitta ned, så att jag också kan få sätta mig i ro.

(Konungen sätter sig och låter de öfriga taga plats.)

Konungen (till sin qvinliga betjening). Man säger att lampor lysa dåligt i månskenet: derföre kunnen J nu gå till hvila.

Sviten. Såsom Majestätet befaller. (De aflägsna sig.)

Konungen (betraktar månen, till Månava). Min vän, det dröjer ännu ett ögonblick, innan drottningen kommer; under tiden vill jag i förtroende meddela dig mina tankar.

Månava. Javäl! Ännu synes hon icke till, din Urvasî: men sedan du nu vet att hon älskar dig lika högt som du älskar henne, måste du väl hafva hopp nog, för att icke låta modet falla.

Konungen. Allt det der är sant; och likväl tilltager oron inom mig!

Lik floden, som stänges af klippor och skär,
Med fördubblad fart far fram,
Så växer min kärlek, fast intet hopp
Jag eger att vinna mitt mål.

Mânava. Så sant du ingenting förlorat i manlig skönhet, fastän du magrat af betydligt: så sant spår jag att ett möte med nymferna ej är långt borta!

Konungen (ger med åtbörder tillkänna, att han varseblifvit något betydelsefullt).

Med ord, som skänka hopp, lindrar min djupa smärta
du min vän;
Och nu min högra arm känner en sprittning, gladt betydningsfull! [6])

Mânava. En Brahmans utsago blir aldrig obesannad.

(Konungen ger tecken till hopp. På scenen infara, på en himmelsk vagn, Urvasî, klädd som brud, och Chitralêkhâ.)

Urvasî (betraktar sig sjelf). Den behagar mig, denna bruddrägt, besatt med rader af perlor och kantad med saphirer.

Chitralêkhâ. Jag har ej ord att uttrycka min beundran af den. Allt hvad jag tänker innefattas i önskningen: O, att jag i detta ögonblick vore kung Purûravas!

Urvasî. Jag känner min kraft vackla; för honom du derföre hit, eller hjelp mig att hinna den lycksaliges boning.

Chitralêkhâ. Vi äro framme nu: se der din älsklings palats, huru det, liksom sjelfva Kailâsa-slottet, herrligt speglar sig i den nattliga Jamunâs vågor!

Urvasî. Utforska genom din siarblick hvar han nu är, han som stal mitt hjerta, och hvad han har för sig.

Chitralêkhâ (vid sig sjelf). Vänta! jag skall gyckla litet med henne. (Högt) Min dyra! nu ser jag honom. Han väntar det gynnsamma ögonblick, som skall föra en ny maka i hans armar.

Urvasî. Jag hör dig; men mitt hjerta förstår ej dina ord. Chitralêkha! det är ett grymt skämt du tillåter dig

med mig! Det var således blott i afvaktan af detta kärleksmöte som han roade sig att röfva bort mitt hjerta?

Chitralékhâ (blir varse Konungen). Se der är han, den store fursten, på Juvelpalatsets tak, endast beledsagad af sin vän Mânava. Låt oss styra dit ned! (Nymferna nedstiga på palatstaket.)

Konungen. Min vän! mot natten börja åter kärlekssåren att blöda.

Urvasî. Mitt hjerta bäfvar för detta tvetydiga ord: vi måste göra oss osynliga och lyssna på hans ord, tilldess de förskingra mitt tvifvel.

Chitralékhâ. Såsom du behagar.

Mânava. Mår du ej godt här bland de nektarfylldа månstrålarne?

Konungen. Min vän, hör i få ord mitt hjertas tillstånd!

Ej en bädd af friska blommor, icke månens milda sken,
Ingen kylig sandelbalsam, inga kalla perlors rad, — [7])
Blott hon sjelf, gudinnan, mäktar svalka lågan i mitt bröst; —
Ja, en tröst är re'n i stillhet att om henne tala få.

Urvasî. Hjerta! nu får du dyrt plikta för det att du öfvergaf mig och flydde till honom.

Mânava. Blygs och tag exempel af mig! När en kaka eller läckerbit undflyr min gom, så förtär jag den i inbillningen.

Konungen. Den lyckan är dig väl unnad.

Mânava. Äfven din lycka är icke långt borta.

Konungen. Jag vill hoppas det!

Chitralékhâ. Hör du nu, tvifvelaktiga?

Mânava. På hvad grund?

Konungen.

Vid vagnens krängning lätt rördes mitt skulderblad
af hennes arm;
Der endast har jag lif öfrigt: — den andra kroppen
re'n är död.

Urvasî. Hvarför skulle jag nu dröja längre? (Stiger häftigt fram.) O! Chitralêkhâ, fastän jag står midt framför honom, sitter han alldeles likgiltig!

Chitralêkhâ (leende). Du tanklösa! du har ju icke afkastat osynlighetsslöjan!

(Bakom scenen.) Hitåt, hitåt, Drottning!

(Alla lyssna. Urvasî och Chitralêkhâ draga sig åt sidan.)

Mânava. Tyst, tyst! drottningen kommer: nu är det bäst att sätta lås för munnen.

Konungen. Eders vördighet sjelf täcktes hålla ordning på sin tunga!

Urvasî. Dyra Chitralêkhâ! hvad skola vi nu företaga oss?

Chitralêkhâ. Betvinga din häftighet. Du är ännu osynlig, och drottningen synes hafva nu slutat ett åtaget löfte, och då skall hon säkert icke stanna länge här.

(Drottningen inträder på scenen. Hennes svit bär offerskänker.)

Drottningen (betraktar månen). Se, Nipunikâ, huru föreningen med Rôhinî skänker förnyad glans åt den helige Chandra.

Nipunikâ. Så strålar äfven Konungen i förnyad glans, när han är förenad med dig, o drottning!

(Procession omkring scenen.)

Mânava. Så, så! Ser jag rätt, så ämnar hon bjuda mig på offerskänkerna. Eller också är det hennes afsigt att taga löftet till förevändning, för att derunder få försona sig med konungen. Hvad hon är skön i dag i mina ögon, den drottningen!

Konungen. Det är godt och väl båda delarne, dock tycker jag mest om det sednare; se hennes Herrlighet,

I hvita slöjan, blott med blommor prydd,
Och dûrva-qvistar [8]) i de mörka lockar,
Och kungaminen uti stilla andakt bytt,
Hur skön i dag hon ter sig för mitt öga!

Drottningen (träder inför Konungen). Seger, seger åt min höge gemål!

Sviten. Seger, seger åt majestätet!

Mânava. Hell eders Herrlighet!

Konungen. Välkommen, o drottning. (Förer henne till ett säte.)

Urvasî. Med rätta hälsas hon för Dêvi! [9]) Hon står ej tillbaka för sjelfva Satschi [10]) hvad skönhet angår.

Chitralékhâ. Ingen kan vara mindre svartsjuk än du.

Drottningen. Jag har att fullborda ett botlöfte, hvars föremål är min höge gemål; tillåt mig derföre att ett ögonblick falla dig besvärlig.

Konungen. Mânava, det besväret är en nåd.

Mânava. Jag för min del önskar mig många dylika besvär, som medföra inbjudning till offermåltider.

Konungen. Huru kallas eders Herrlighets botlöfte?

Drottningen. »Make-försoning».

Konungen (med en blick på drottningen).

I sådan afsigt späker du båd' natt och dag,
O! hulda, dina lotusmjuka lemmar!
Och så du söker gunst utaf din slaf,
Som i din nåd sin högsta sällhet finner?

Urvasî (med ett bittert leende). Han visar henne nog mycken uppmärksamhet!

Chitralêkhâ. Du toka! just när hofmän bära någon annan qvinna i hjertat, äro de som artigast emot sina egna hustrur.

Drottningen. Mitt botlöfte var då ej förgäfves, när jag hos dig finner så mycket förbarmande.

Mânava. Hans herrlighet har intet svar på sådana artigheter.

Drottningen. Tärnor, fören fram offerskänkerna, på det jag må erbjuda dem åt månens strålar, medan de falla här på terrassen.

Sviten. Såsom majestätet befaller: här äro de.

Drottningen. Tag hit dem? (Går igenom den vid oblationer vanliga ritualen och framräcker blommorna och Argha-offret) [11]) Nipunikâ, dessa sockersaker äro för den vördiga Mânava, och detta är för Kammarherren.

Sviten. Såsom Drottningen befaller. Se der, vördige Mânava, dessa offerskänker äro för dig.

Mânava (emottager dem). Hell Drottningen! Måtte hennes botlöfte bära goda frukter!

Sviten. Se der, Kammarherre! Detta är för din räkning.

Kammarherren. Hell Drottningen!

Drottningen. Nu nalkas jag dig, min höge gemål!

Konungen. Jag är till din tjenst.

Drottningen (knäfaller för Konungen med sammanknäppta händer). Detta heliga gudapar, Rôhinî och Chandra, tar jag till vittnen på min försoning med min höge gemål, och lofvar att alltfrån denna dag hvilken qvinna min gemål älskar med besvarad kärlek, med henne må han lefva utan hinder och invändning å min sida.

Urvast. Underbart! jag vet ej om någon djupare mening låg i hennes ord; men mitt hjerta blef fullkomligt lugnadt.

Chitralékhâ. Då du nu har hört, att drottningen, storsinnadt och fromsint mot sin make, gifvit sitt tillstånd, kan din förening med konungen ej vara aflägsen.

Mânava (vid sig sjelf). När tjufven slipper undan utan att mista handen, säger han: Se så! nu blir man ärlig. (Högt) Drottning, är Konungen likgiltig för din nåd?

Drottningen. Dåre! det är hans sällhet som jag söker att befordra med uppoffringen af min egen: döm då om jag håller honom kär eller icke!

Konungen.

Jag är uti ditt våld: du kan mig skänka bort
Åt hvem du vill, behålla mig som slaf:
Men ej, o qvinna! är mitt hjerta så mot dig,
Som sjelf du tänker: — bättre rätt mig gör!

Drottningen. Välan! det började make-försoningslöftet är fullbordadt; kommen derföre, mina tärnor, och låtom oss draga oss tillbaka.

Konungen. Ej öfvergifver man så den som man vill visa nåd!

Drottningen. Höge gemål, mitt löfte fordrar återhållsamhet och jag måste fullborda det!

(Drottningen med svit afträder.)

Urvasi. Min dyra! Konungen älskar drottningen! Ack! nu är det dock för sent att återbörda mitt hjerta från honom.

Chitralékhâ. Du har för säkert grundadt hopp för att hysa några dylika farhågor.

Konungen (afsides). Mânava, har drottningen hunnit långt undan?

Mânava. Nu kan du tryggt säga hvad du behagar: hon har lemnat dig åt ditt öde, liksom läkaren en obotlig sjukling.

Konungen. Kanhända Urvasî gör på samma sätt?

Urvasî. I dag skall han blifva bönhörd.

Konungen.

O, att af hennes ankelringar [12])
Det hulda ljud mitt öra slog!
O, att hon smög bakom mig sakta
Och slöt med lotus-hand min blick!
O, att hon ned från höjden stege
Hit på palatsets marmortak,
Och rädd och blyg, utaf sin tärna
Till hälften droges i min famn!

Chitralêkhâ Kära Urvasî, nu kan du just uppfylla hans begäran.

Urvasî (rädd). Jag skall spela honom ett spratt så länge.

(Smyger sig bakom Konungen och sätter båda sina händer för hans ögon. Emellertid vinkar Chitralêkhâ åt Mânava.)

Konungen (hänryckt). Mânava! är ej detta nymfen, som föddes ur Nârâjanas länd?

Mânava. Hvaraf slutar eders nåde att så är?

Konungen.

Hvem eljest kunde genom mina lemmar
En vällustrysning sända med sin hand?
Ej solen, — nej, blott Chandras strålar mäkta
Att öppna afton-lotus' slutna kalk. [13])

Urvasî. O, ve! mina händer sitta fast vid hans ögon, liksom de voro limmade. (Tager förlägen händerna från Konungens ögon, står derpå tyst ett ögonblick, och träder derpå sakta inför Konungen.) Seger, seger åt den store Konungen!

Chitralékhâ. All sällhet åt dig, Konungens vän!

Konungen. Är allt detta i verkligheten?

Urvasí. Drottningen har skänkt dig åt mig, o Konung! Derför, liksom förut din kärlek, så bemäktigar jag mig nu din person, och du må då ej klandra mina anspråk såsom olagliga.

Mânava. Hvad? Hafven J varit här ända se'n solnedgången?

Konungen.

Att drottningen har gett dig rätt
Till min person, du sade;
Men hvem har gett dig lof att ta
Mitt hjerta dessförinnan?

Chitralékhâ. Kamrat [14]), derpå är ingenting att svara; men nu måste jag anhålla om tillåtelse att aflägsna mig.

Konungen. Jag lyssnar till ditt ord!

Chitralékhâ. Så snart våren är tilländagången och sommaren inne, då begynner min hoftjenst hos den heliga Solen; farväl nu och handla så, du Konungens vän, att ej denna min älskade väninna får orsak att längta tillbaka till himmelen.

Mânava. Hvad är det värdt att längta till himmelen? Der hvarken äter eller dricker man, utan går evigt med uppspärrade ögon, alldeles som fiskar. [15])

Konungen. Min vän,

Hur kan hon all den fröjd glömma, som uti himlens rymder gifs?
Med ingen qvinna dock delar hon väldet öfver mig, sin slaf.

Chitralékhâ. Nu är jag belåten. Var lycklig, Urvasí! och säg mig farväl!

Urvasí (omfamnar henne, med tårar). Dyraste vän! glöm icke bort mig!

Chitralékhá (leende). Det passar bättre att jag gör dig denna bön, nu sedan du kommit tillsammans med din älskade.

(Chitralékhâ aflägsnar sig, sedan hon gjort en bugning för Konungen.)

Konungen. Ja! nu är min lycksalighets mått rågadt: se!
Ej väldets solskärm, som beskuggar verlden [16],
Ej maktens fotpall, som juveler sira,
Från slagna furstars kronor brutna, gör mig
Så säll som ligga få vid hennes föster.

Urvasí. Jag är ej i stånd att svara ett ord på så fagert tal!

Konungen (fattar henne vid handen.) Ack! nu är det ingenting mera som fattas i alla mina önskningars uppfyllande!
Se! Chandras strålar jag så ljuft uppå kinden känner,
Och Kâmas pilar nu så mildt i mitt hjerta falla;
Hvarhelst, du hulda, som mig bittert och tungt kom före,
Se'n dig jag vunnit, det har nu blifvit lätt och ljufligt.

Urvasí. Jag är ledsen att jag förorsakat min Konung så långvariga qval!

Konungen. Dyraste! säg icke så:
Hvad nu tycks hårdt och osaligt, syns nästa år så ljuft och lätt:
Blott den, som solens eld brände, kan tro hur ljuflig skuggan är.

Mânava. Min ädla fru! länge nog hafva vi fröjdat oss öfver månans herrliga strålar; nu är det tid att gå in.

Konungen. Gå före, du min vän, och visa vägen.

Mânava. Denna väg, eders nåde!

(De gå omkring scenen.)

Konungen. Nu har jag blott en önskan öfrig?

Urvasí. Hvilken önskan är det?

Konungen.

I hopplös längtan, ack! hur mången gång
Min vaknatt hundradubblad tycktes!
Nu också, när hos dig jag drömma får,
Må natten hundrafaldt förlängas.

(De afträda.)

FÖRESPEL TILL FJERDE AKTEN.[1])

Med lyriska stropher, sjungna af Chitralêkhâ och Sahadschanjâ.

(Röst utom scenen.)

Der lotus för solen sin kalk slår ut,
På dammen der seglar en svana,
Och sjunger med maken sin klagan fram
Allt öfver den vän hon mistat.

(Sahadschanjâ och Chitralêkhâ uppträda på scenen.)

Chitralêkhâ (blickande mot himlen):

På ljuflig dam ett svanepar
Ett älskande, hörs klaga,
Med ögon fyllda utaf gråt,
Att deras vän de mistat.

Sahadschanjâ (sorgset). Chitralêkhâ! Ditt ansigte, vissnadt lik en halfförtorkad svartlotus, förråder ditt hjertas qval. Säg mig då orsaken till din bedröfvelse, att äfven jag må dela den.

Chitralêkhâ (beklämd). Min vän, jag kan ej annat än vara sorgsen, när jag, i min ordning bland våra nymfer bestämd för den högheliga Solens hoftjenst, ser våren nalkas, men saknar Urvasî.

Sahadschanjâ. Jag vet att det var stor kärlek emellan eder båda; men sedan då?

Chitralêkhâ. Då jag för några dagar sedan tog min tillflykt till min siarförmåga, för att erfara något om Urvasî, såg jag något upprörande.

Sahadschanjá. Hvad var det?

Chitralékhá (smärtsamt). När den höge konung Purûravas hade funnit sällheten med Urvasî, lade han regeringsbördan på sina ministrars skuldror, och begaf sig med sin himmelska brud för att lustvandra på Kailâsas högslätt, vid gränsen af Gandhamâdana. [2])

Sahadschanjá (med hänryckning). Det är stället att lustvandra på! Men vidare!

Chitralékhá. Der fick Konungen se en Vidjâdhara-flicka [3]), som lekte på Mandâkinîs sandiga strandkullar och för ett ögonblick tilldrog sig den konungsvises uppmärksamhet; deröfver blef vår Urvasî ursinnig.

Sahadschanjá. Olycksaliga svartsjuka! Kärleken är stark, men ödet är starkare! Vidare, vidare!

Chitralékhá. Då tillbakastötte hon, svindlande under tyngden af Bharatas förbannelse, Konungens ömhetsbetygelse, och glömsk af den lag, som förbinder gudarne, kastade hon sig in i Kârtikêjâs [4]) för nymfer förbjudna lund, och blef i ögonblicket förvandlad till en slingerplanta, växande på gränsen af parken.

Sahadschanjá (bedröfvad). Väl kan man säga att ingen flyr undan sitt öde, när en så herrlig gestalt blef så grymt förvandlad! Men fortfar!

Chitralékhá. Nu går Konungen, ursinnig af smärta, och söker henne dag och natt i lunden; än här, än der tror han sig finna henne. (Ser på himlen) Och jag fruktar att de uppstigande molnen, som äfven i de heliges bröst förmå att uppväcka kärleksbegär, äro föga egnade att bota hans hjertas lidande. [5])

På ljuflig dam ett svanepar,
Ett älskande, hörs klaga,
Med ögon fyllda utaf gråt,
Att deras vän de mistat.

Sahadschanjá. Min vän, gifves då ingen utväg till återförening.

Chitralékhá. Den så kallade återseendets juvel, som alstrades af lacca-dropparne från den helige Gauris fötter. [6]) Utom denna finns ingen hjelp.

Sahadschanjá. Så herrliga naturer pläga ej lång tid förföljas af olyckan. Derföre tror jag helt säkert, att en blid skickelse snart skall försona och sammanföra dem. (Ser åt östern) Kom nu och låt oss egna den heliga Solen våra tjenstbevisningar.

Med hjertat af svindlande oro betryckt,
Med längtande håg att den älskade se,
På dammen af blomstrande lotus så skön
Der simmar den stolta, den kungliga svan.

(De båda nymferna afträda.)

FJERDE AKTEN.

(Sång utom Scenen.)

Stroph 1.

Den stolta elfanten går
Från makan skiljd i skogens snår,
Vansinnig utaf smärtans sår,
Med blomsterrankor kring sin breda bringa.

(Härunder uppträder konung Purûravas vansinnig och ser uppåt luften.)

Konungen (vred). Håll, arglistiga dämon! Stanna, stanna! Du har röfvat bort min älskade: hvart ämnar du väl föra henne? Från bergets spets svang du dig upp i luften och öfversvämmar mig derifrån med pilar. (Upptager från marken en sten och kastar den liksom mot en fiende, stadnar sedan och ser mot höjden.)

Stroph 2.

På ljuflig dam en enslig svan
Med fallna vingar klaga hörs,
Och ögon fyllda utaf gråt,
Att han sin maka mistat.

(Upptäcker sammanhanget, sorgsen.)

Ett åskfylldt moln det var, ej någon jätte,
Och himlabågen [1]), ej en krigarbåge:
Det var ej lansar, det var regnets pilar,
Ej Urvasî, — det var en ljungelds flamma!

(Faller afdånad på marken; uppstår efter en stund och suckar djupt.)

Jag trodde att mön med Gazellens blick
Af ett spöke blef mig röfvad;
Men i stället det var ett mörkblott moln,
Som med sig en ljungeld ryckte.

Ack! hvar kan hon då vara? (eftersinnar) Månne

I vreden hon sig gömt? — Dock snart
Hon låter sig försona.
Har hon till himlen flytt? — Hos mig
Sin halfva själ hon lemnat.

(Vred.) Ej i min åsyn kunde dock
Ett spöke henne röfva;
Men huru kunde hon så snabbt
Utur min syn försvinna? (gråter)

Ack! en olycka kommer alldrig ensam. Är man en gång eländig, då knyter sig missöde vid missöde; ty

Just nu hon från min sida ryctes
Och mig förlät åt saknads qval,
När nya moln sin svalka skänka
Åt dagar utan middagsqvalm!

Moln, som himlahvalfvet täcker,
Stilla nu, jag ber, din vrede!
Har jag henne återfunnit
Vill jag lida hvad dig täckes. (eftersinnar.)

Men min ödmjuka bön tycks förblifva ohörd. Välan då! De vise säga att konungen är tidens herre: skall jag då krusa för årstiderna heldre än att sjelf anordna dem?

Se, Kalpaträdet [2]), hur det lustigt dansar,
Hur vindar leka i dess löf och blommor,
Och hör hur Kokila [3]) i toppen sjunger
Med honungsyra bin i glädtigt samljud! (dansar.)

Men nej! jag vill ej hämma årstidernas vexling; ty hela naturen hyllar ju med tusen vördnadstecken nu min konungahöghet:

(leende) Med blixtens guld befransadt känger molnet
Till tak på kungathronen;
Akacians späda grenar sprida svalka
Med gröna Panka-hvirflar [4]):
Men ljudlig stämma uti friska qvällen
Påfåglar mig besjunga,
Och strida floder ifrån bergen strömma,
Som gärd i kungaskatten.

Men hvad tjenar mig konungaherrlighet? Jag må heldre här i lunden efterspana min förlorade brud!

Stroph 3.

Elefanternas kung, från sin älskade skiljd,
Går så dyster i hågen sin ensliga stråt,
Mellan blommande kullar och löfviga berg.
Med sitt bristande hjerta och mattade steg.

(Konungen går under sången raskare omkring, ser sig om, och utbrister glädtigt). Ack se! här, har ändtligen mitt bemödande burit frukt!

Kandalia-blommans [5]) våta kalk med purpurbrädd mig minner
Om hennes fagra ögonpar, af vredens tårar svällda.

Men huru skall jag nu utgrunda, om den sköna gått denna väg? Jo!

Med lätta fötter om min älskade trampat jorden,
I dessa trakter af det ymniga regnet mjuknad,
Tillbakapressadt genom höfternas tyngd man såge
Det nätta spåret af en fot, som lacca droppar.

Ack! så har jag ändtligen funnit ett kännemärke, hvarefter jag kan utforska hvad kosa den vredgade tagit!

Likt pappegojans gröna harnesk ser jag här
Den huldas slöja, mörkt af tårar som sköljt bort
Från munnen purpursminket: — Ack! hon säkert vrok
Den bort i vrede, att den tyngde hennes gång.

Välan, jag tar den med mig sålänge! (upptäcker sammanhanget, sorgset.) Ack! det var blott en grön torfva, fullsatt med Coccineller; hvar skall jag då, här i skogen, få en underrättelse om den älskade? (ser sig om.) På den framskjutande klippspetsen derborta, som sköljes af stört-regnet, thronar

Påfågeln stolt och ser på molnens flock;
Uti hans fjädrar östanvinden leker,
Och halsen höjer han, förnäm och stel,
Så svällande, så full af hesa toner [6])

Välan! jag vill gå och fråga honom.

STROPH 4.

Med svidande bröst elefantfursten går,
Sina fienders bäfvan med ilande steg,
Af längtan förtärd att sin älskade se,
Med hjertat förtryckt utaf skiljsmässans qval.

Påfågeldrott! jag spörjer dig, — ack! Värdes redligt svara:
Om du i lunden irrande min sköna mö har skådat?
Dess anlet är fullmånen likt, och gången lätt som svanens: [7])
På dessa tecken kan du lätt min mö från andra skilja.

(Under denna stanz stannar han framför påfågeln med hopknäppta händer)

Har du väl sett, o påfågel, i denna lund min älskade,
Den skådansvärda, långögda? [8]) — säg du som skarpa ögon har!

(Sitter och ser sig omhring.) Hvad? Han svarar mig ej, utan börjar i stället att dansa. Hvad kan vara orsaken till hans glädtighet? Jo! nu förstår jag:

Hans fjäderprakt, af milda vindar skakad,
Lik molnet glänsande, ej mer befarar
I skönhet en rival, se'n hon är borta.
Hvem kunde dock hans stolta fjädrar tjusa,
Som en gång sett min flickas blomsterprydda,
I vällustrus kring skuldran spridda lockar?

Nåväl! jag skall ej mer besvära honom med mina frågor, sedan han tager så liten del i andras lidande. (Ser sig ånyo omkring) Se, der på Dschambu-trädets [9]) gren sitter en Kokila, hvars munterhet vaknat sedan hettan saktat sig. Af foglar är hans slägte det, som har mesta förståndet: honom vill jag spörja så länge.

Stroph 5.

I nymfernas lunder, på villande stig,
Med tårade ögon af hjertats qval,
Förlåten af den, som var hans lust,
Så hög som ett moln elefanten går.

O du, i främmadt näste vårdad, [10])
Du ljufligt klagande, o säg!
Om här i Nandana du, goda,
Min hulda flicka vira såg?

(Under denna stanz nalkas han dansande till kokilan, och stadnar framför fågeln med hopknäppta händer.)

Dig pläga de älskande kärlekens härold benämna:
Du är ju den kämpe, som hånande köld kan kufva?

O! bringa' den älskade hit eller för mig till henne,
Hvarhelst hon må finnas, du ljufliga sångarfurste!

(Lyssnar uppmärksamt, och talar uppåt luften.)

Hvad sade du, ärevördige? Du frågar huru hon kunde öfvergifva mig, när jag älskade henne så högt? (Ser mot höjden) Jo, ser du,

Hon var vred, men vred förutan skäl;
Ty att skäl ej fanns, det vet jag visst.
Men en qvinna väntar ej på skäl
För att grymhet öfva mot sin vän.

(Sätter sig tankfull och upprepar på knä föregående stroph; ser sig om.)

Hvad? Han aktar ej på samtalet, utan sysselsätter sig med sina egna bestyr! Med rätta heter det alltså, att

Vid andras nöd, om än så stor, förblir man kall;
Se, fågeln här ej bryr sig om min bittra sorg,
Men gäckar blott min tillförsigt, af blindt begär
Att girigt dricka Dschambu-trädets mogna frukt.

Ack! denna fågel öfverger mig liksom min egen brud har gjort: likväl hyser jag ingen vrede emot honom. Sitt i ro du! jag går mina färde. (Står upp, går och ser sig omkring.) Ack! der i sunnan, nedanför lunden, hör jag ljudet af min älskades ankelringar, som förebåda hennes steg; det ljudet vill jag följa.

Stroph 6.

Så långt från den älskade makan skiljd,
Med hjertat förbrändt utaf qvalens glöd
Och blicken af flödande tårar skum,
Framgår elefanten med virande steg.

(Upptäcker misstaget, jemrande.)

Ej ankelringars ljud var det, — blott stegen af en konungssvan, [11])
Som sett de mörka moln hopas och trånar till sitt Månansa. [12])

(Står upp.) Välan, innan dessa fåglar, som längta till sin hemsjö, flyga sina färde, vill jag spörja dem efter min Urvasî. (Nalkas svanorna och böjer sina knän) Du Hansa, vattenfåglarnes konung!

Tids nog du väl hinner din Mânasa-sjö!
Släpp stjelken ur mun, som till vägkost du tog,
Och tag den igen, när du sagt mig först:
Hvar dröjer min mö?
De gode ju lemna sitt eget bestyr,
För att lindra sin medbroders smärta.

Se, huru han lyfter på halsen, likasom för att säga att han sett henne och blifvit betagen af hennes fägring!
(Sätter sig.)
Nå-nå, min svan! vill du neka för det? (Står upp och dansar.)

Om mön med hvälfda ögonbryn,
Min brud du ej på stranden skådat,
Hur kunde hennes gång så väl,
Den gungande af kärlekslust, du härma?

Jag röjer på dina steg att du sett henne!
(Träder närmare till svanen, med sammanknäppta händer.)
Gif hit min mö, o svankonung! du har ju röfvat hennes gång;
Alltså du henne sett! — Gif mig hvad jag har grundad rätt att få.
Hvar har du lärt att föra dig så behagfullt?
(Upprepar med bedjande åtbörder stanzen: »Om mön» &c.; upprepar den ännu en gång i befallande ton: försjunker derpå i tankar.)

Han flög i förskräckelsen sin kos, ty han visste att konungen är tjufvarnes tuktomästare. [13]) Jag skall väl se mig om efter andra utvägar att vinna upplysning. (Går och ser sig omkring.) Ack! se der sitter en Chakravâka [14]) med sin maka: till honom vill jag vända mig!

Stroph 7.

I skogen, der löfven prassla så ljuft,
Der blommande rankor slingra sig rikt,
Af sorg öfver saknad maka så vild
Går nu elefanters virande drott.

Säg, Chakra! skiftande i saffran och i purpur,
Såg du min mö lustvandra här i vårens fägring?

(Närmar sig och faller på knä.)

O! du, som vet hvad skiljsmässan från älskad make bringar qval,
Dig spörjer jag, en stor konung, med tusen ädla dygder prydd.

»Hvem är du?» frågar han; tycks således vara okunnig om hvad slags person han har för sig.

Min morfar är ju Solguden, min farfar höge Månen är:
Af två gemåler fritt korad: af jorden och af Urvasî. [15])

Hvad? Han öppnar ändå ej sin mun! Välan, jag skall förehålla honom det (faller på knä). Du kan dömma af egen erfarenhet till hvad jag måste lida; ty

Om blott af några lotusblad på dammens strand hon döljes,
Du makan långt aflägsen tror och fäller saknadstårar;
Och hon också på samma sätt: — så stor är eder kärlek, —
Och dock den öfvergifne du ett ord till tröst ej unnar!

(Sätter sig) Så mäktigt är då mitt olycksöde! Jag skall väl söka utkomst på annat håll. (går och ser sig omkring) Ack!

Ett lotusstånd min blick fängslar, hvars kalk af muntra bin är fylld:
När kyssar hennes läpp sårat, är hennes anlet *så* att se.

Biet, som lägrat sig i blomkalken, vill jag lugna med den försäkran, att ingenting ondt skall vederfaras det.

Stroph 8.

Första kupletten.

Förälskad ror på dammens våg
En svan: alltmer hans åtrå vexer; —
Såg du, o bi! min mö, så säg hvar är hon nu?
Men ack! du har ej sett den ögonfagra!
Om doftet blott från hennes mun du en gång känt,
Du föga smak i lutosblomman funne.

(Går och ser sig omkring) Men se, der står skogens konung elefanten med sin maka, stödd mot ett Kadamba-träd. [16]) Han skall ge mig upplysning!

Andra kupletten.

Och dyster elefanten går,
Af bin kringsvärmad uti skogen.

(Ser sig ytterligare om) Men ännu är det ej tid att nalkas honom:

Han tar af makan just ett skott, från balsamsrädet brutet,
På yppig saft och olja rikt; det må han först förtära!

(Ser sig om) Jo! nu har han slutat sin måltid: nu kan jag gå och fråga honom.

Du ädla elefant! jag spörjer dig,
Du som i kärlig fejd ses träden bryta, —
Säg, har du sett min mö, den tjusande,
Som månens fägring långt bakom sig lemnar?

(Går två steg fram.)

Elefantens maka, så yster och ung,
Som kring rymden ser, har du skådat min mö,
Lik en nytänd måne, med svällande barm
Och Jutika-blommor [17]) i fladdrande hår?

(lyssnar, glädtigt) Denna djupa strupton, som du gaf ifrån dig, tycks vilja gifva mig hopp om återförening med den

älskade. Hör, elefant! ännu innerligare blir min tillgifvenhet för dig genom kamratskapen. Kamratskapen, frågar du? Så hör då!

Mig benämner man jordens kung: *du* är ditt slägtes drott.
Från *din* tinning det flödar saft: nåden från *min* sig ter; [18])
För *mig* kärast är Urvasî: *du* älskar denna högst: —
Allt är lika; begråte du blott ej, som jag, en brud!

Må lyckan vara dig bevågen! (går och ser sig om) Ack! se der är Surabhikandhara, [19]) det herrligaste bland alla berg, och de himmelska nymfernas älsklingsort. Kanske finner jag på dess sluttning min älskade! (går och får se en grotta) Men här är mörkt? Åh, blixtarne skola väl lysa mig. Hvad? hafva nu också, till råga på mina olyckor, ljungeldarne tagit slut i molnen? Men jag vill dock ej vända tillbaka utan att hafva sport bergfursten.

Stroph 9.

Med hvassa klöfvar och tappert mod
Vildsvinet plöjer, vid skogens kant,
Så ifrigt jorden; o se, — hur flink
Han sig fördjupar uti sitt värf!

O säg, har du skådat, du väldiga berg!
Lustvandrande här uti lunden, böjd
Af höfternas tyngd, min smäckra mö,
Så skön som Anaugas herrliga brud? [20])

Hvad? Bergdrotten svarar ej ett ord! Jag fruktar afståndet hindrar honom att höra mig. Välan, jag skall gå närmare och spörja.

Du berg, på klara, sköna forsar rikt,
Med hjessan krönt af tusen blommor,
Genljudande af Kumaras musik, [21])
Du jordens grundval, visa mig min flicka!

(Går några steg närmare, med hopknäppta händer)
Du furste ibland berg? Säg mig, har den skönlemmade du sett,
I dessa ljufva skogsnejder, hon som mig öfvergifvit har?
(Han hör ekot och lyssnar, glädtigt) Hvad? Berget svarar i samma ordning som jag frågar. »Sett», ropar det. Välan då, jag skall underrätta mig ännu bättre. (Ser sig omkring, sorgset) O ve! det var lbott genljudet, som återkastades från det inre af klyftan! (Dånar.)

(Efter en stund står han upp och ser sig omkring) Nu är jag trött: jag vill njuta vindens svalka här på flodstranden! (går och ser sig omkring) När jag ser denna ström med sitt unga, ännu grumliga vatten, känner jag en ljuf rörelse. [22])

Med den bugtiga våg till ögonbryn, med fåglarnas rad till bälte,
Och med slöjan af skum kring bröstet häfd, af suckarnas fläktar skakad,
Uti bugter hon går med ojemt steg, och ändrar ofta sin kosa: —
Uti flodens hamn är mön förvisst för sin häftighet förvandlad!

Välan, jag skall genast försäkra mig om hennes ynnest:

Blif en gång god, du fagra ström!
Och dröj, fast till Ganges du längtar!
Hvad bin, som surra på din strand,
Hvad fåglar, som klaga melodiskt!

Med svallande vågor till armar, och moln
Till lemmar, ses hafsdrotten dansa,
Med armband af musslor och sjöfåglars rad: —
Hans hofstat är hvalfisk och lotus.
Med handen ur böljan han hotar mot skyn;
Dock, floden och regnet, de segra till slut! [23])

(Nalkas floden och faller på knä.)

Du ljufligt talande, hvad finner du
Hos mig, som af din fägring tjustes,
Hos mig din slaf, för brottslig dåd,
Att vredgad du mig öfvergifvit?

Hvad? Hon vill ej svara! Men i sjelfva verket kan denna flod ändå ej vara Urvasî; ty då skulle hon ej öfvergifva Purûravas för att kasta sig i oceanens armar. Dock! blott om man aldrig förtviflar, kan man vinna det högsta goda: jag vill derföre återvända till samma ställe der hon försvann ur min åsyn. (går och ser sig omkring) Se, der ligger en svart antilop: den skall ge mig upplysning om min älskade.

(Faller på knä för antilopen.)

Stroph 10.

I Nandanas lunder, bekransade skönt
Af herrliga träden med utslagna blommor,
Der hänryckte kokilan sjunger så ljuft,
Se'n svalkan har kärleken tändt i hans hjerta: —
Der vandrar Airavata, [24]) skiljd från sin vän,
Elefanternas konung, af saknad förtärd.

Se, hur gazellens blick hvilar, åt sidan vänd, så blid och öm,
På gräsets brodd, som vårguden till skogens smycke nyss har satt.
(Ser sig omkring)
Se, der hans maka framträder: en kalf, som diar, följer den:
På henne han sin blick fäster; — för mig han intet öga har!

Har du gudamön med svällande bröst och höfter, men smalan midja,
Af ungdomskraft så yppig och stolt, med dansande gång lik svanens,

Har henne du sett, lustvandrande här, i skogen af himmelsk fägring?
O! såg du den hulda, så frälsa mig nu ur saknadens haf, det djupa!

(Träder under den sista stanzen närmare, med sammanknäppta händer)

O du gode gazell-konung!

Hör, såg du min hulda i skogen här?
Ett märke på henne jag ger dig:
I fägring hon liknar din maka skön,
Och lika är ögonens hvälfning. [25])

(Ser sig omkring) Hvad? Han vänder sig bort till sin hona, och hör ej på mitt tal. Öfverallt lägger samma förakt rågan på min börda. Jag skall väl se mig om efter upplysning på annat håll. Ack, nu såg jag något, som skall leda mig på hennes väg!

Kadamba-blomman röd, som spår att regnets tid är inne.
Helt visst min mö den burit har uti sitt hår som smycke!

(Går och ser sig omkring) Men hvad är detta för högrödt, som lyser der i en remna af klippan?

Ej är det blod af skogens kung, som ett lejon mördat,
Ej är det gnistan af eld — den af regnet släcktes —
Nej! det är en juvel så röd som Asoka-blommor,
Hvilken solen med strålig hand söker liksom gripa. [26])

Välan, jag vill taga upp den! (böjer sig ned för att upptaga smycket.)

Stroph 11.

Förtviflande re'n att återfinna sin maka,
Med ögonens par af skymmande tårar dunkladt,
I villande skog elefantens konung irrar:
Om djupa betryck hans härjade panna talar.

(Går närmare, upptager smycket, vid sig sjelf)

Hon, på hvars panna, bland Mandåra-blommor,
Juvelen här sin strålglans borde sprida,
Min sköna brud, — jag aldrig henne finner!
Jag vill ej fläcka den med mina tårar.
(Kastar den ifrån sig)

(En röst ur skyn). Tag den, min son! Tag den, min son! Föreningens smycke det är: från Ganaîs fötter flöt dess glans, Och den, som bevarar det, snart till älskad maka återförs.

Konungen (ser mot höjden). Hvem var det som gaf mig detta råd? (ser uppåt) En himmelsk ande uti lejonskepnad! Helige, jag tackar dig för ditt råd. (Tager upp smycket) Ack! återseendets juvel!

Om du kan bringa, efter långa saknadsqval,
Mig till förening med den älskade, välan!
Då skall jag sätta dig, liksom en krona skön,
På hennes panna, som en nytänd måne skär.

(Ser sig om) Hvarföre känner jag en sådan dragning till rankan derborta, oaktadt hon icke bär några blommor? Men det är dock ej utan orsak som min själ blir rörd, ty denna planta,

Den späda, med dagg på unga skott,
Likt tårar på fagra läppar,
Hon smycken ej bär, ty tiden har flytt,
När egna blommor hon hade; —
Hon står så betryckt; ej mer ett bi
Ses svärma kring kala stammen:
Hon liknar min mö, när i vredesmod
Hon flydde från sorgsna vännen.

Jag vill sluta henne i min famn för det hon är så lik Urvasi.

Se, ranka, hur mitt hjerta klufvet är!
Om nånsin ödet ger mig henne åter,
Jag aldrig mer i denna skog vill gå,
Och hennes fot skall den ej mer beträda.

(Går fram och omfamnar rankan, som derunder förvandlas i Urvasî.)

Konungen (med yttersta öfverraskning). Ack! det blef så lugnt i mitt hjerta, när min hand berörde Urvasîs lemmar; men jag tror ännu icke på min lycka; ty

Så snart jag trott mig se min älskades gestalt,
I ögonblicket jag i hoppet svikt mig fann,
Och derför vill jag ej för snart slå upp min blick,
Och skingra villan, som mig känseln huldt beskär?

(öppnar långsamt ögonen) Hvad! är det verkligen Urvasî?

(Faller afsvimmad.)

Urvasî. Sansa dig, sansa dig, store Konung!

Konungen (kommer till sig). Älskade! jag lefver åter.

Öfvergifven af dig, grymma, i mörkrets natt jag famlat har,
Nu, lik en död, som uppvaknar, med dig mitt lif jag återvann.

Urvasî. Förlåt mig, dyre Konung, att jag i min vredes förblindelse ådragit dig sådana lidanden!

Konungen. Icke har du att bedja mig om förlåtelse; genom din åsyn är hela min varelse försonad. Säg mig nu, huru du tillbragt en så lång tid, som du varit skiljd ifrån mig!

För din skull irrande kring dyster ort,
Hvem har om dig jag ej med tårar sport?
Påfågel, kokila och svan, försannt,
Och flod och berg och bi och elefant!

Urvasî. Genom min inre åskådning har jag erfarit alla min Konungs öden.

Konungen. Jag förstår ej hvad du menar med detta ord.

Urvasî. Hör då, store Konung! Fordom bebodde den helige Kârtikêja och emedan han sjelf gjort ett löfte om evig kyskhet, hade han stiftat den lag —

Konungen. Hvilken lag?

Urvasî. Att hvilken qvinna, som vågade sig öfver lundens gräns, skulle blifva förvandlad i en rankväxt och endast förmedelst smycket, som alstrades af lacca-sminket på Pârvatìs fötter, kunna återtaga sin ursprungliga gestalt. När jag nu, förvirrad af min mästares Bharatas förbannelsedom, och glömsk af det gudomliga budet, instörtade i lunden, blef genast min skepnad förbytt i en invid skogsbrynet växande slingerplanta.

Konungen. Nu är allt godt och väl, min älskade! Du, som tyckte mig fjerran skiljd, om blott på bädden jag somnat
Kärleksträtt, — huru kunde du så länge min saknad bära?
Se, här också den omtalta återseendets juvel, som återgaf oss åt hvarandra!

Urvasî. Ack, se! det är smycket, genom hvars kraft jag under din omfamning, dyre Konung, återtog min ursprungliga gestalt!

Konungen (förer smycket till Urvasîs panna).

Se, hur din panna, klart bestrålad
Af smyckets mot solen glimmande sken,
En rosig dager kring sig gjuter,
Lik lotus som öppnas för stigande sol!

Urvasî. Smickrare! Det är nu så lång tid vi varit borta från Pratischthâna, att våra undersåter tilläfventyrs blifvit otåliga; kom nu och låt oss återvända dit!

Konungen. Såsom du behagar.

Urvasí. Men huru befaller du att färdas?

Konungen.

Liksom en vagn det unga molnet du,
Som till banér har friska ljungeldsflammor,
Och som till tak har Indras båge skön,
Skall gunga oss behändigt till vår boning.

Stroph 12.

Med makan förent är den unga svan:
Han dansar af vällust och gråter ej mer,
Och svingar sig lätt på en himmelsk char
Med makan och säll till hemmet far.

FÖRESPEL TILL FEMTE AKTEN.

(Månava inträder mycket upprymd på scenen.)

Månava. Hurra! hurra! Ändtligen, efter lång frånvaro, har den store Konungen med drottning Urvasî återvändt från spatserfärden uti Nandanas lunder, kommit hem till sin stad igen, och sköter nu sina konungsliga värf, vakande öfver sina undersåters väl och statsärendernas jemna gång. Utom en son är det numera ingenting som fattas honom. I dag är en helig månskiftesdag, och derföre har Konungen tillika med sin drottning förrättat tvagning vid Ganges' och Jamunås heliga sammanflöde. Nu är han väl åter i palatset vid sin toilett; jag vill skynda till honom för att få min andel af de salfvor och välluk-ter, som man tillagat för majestätets bruk.

(Röst utom scenen.) O! ve, o ve! Rubinsmycket, som Konungen bestämt för det kungliga diademet, och som han begärde fram, för att bära det medan nymfen är frånvarande, hade just blifvit upptaget ur sitt fodral af röda palmblad, när en gam kom och slukade det i tanke att det var ett köttstycke.

Månava (lyssnar). Så olycksaligt! Min kunglige vän hade en särdeles kärlek för detta rubinsmycket eller så kallade återseendets juvel. Verkligen har också Majestätet sjelf sprungit upp från sin stol, fastän hans ornat ej är fullt i ordning, och jag måste skynda till honom! (Går ut)

FEMTE AKTEN.

(Konungen inträder, följd af Månava, Kammarherren, en Jägare [1]) och Svit.)

Konungen. Jägare!
Hvar är röfvarn, den vingklädde, som är så mån om sitt förderf,
Att han för första gång öfvar en stöld i Kungens eget hus?

Jägaren. Han kretsar nu som bäst i luften, hvilken han nästan fyller med glansen af smycket, som han håller i yttersta näbbspetsen.

Konungen. Jag ser honom,
Högt upp i luften, med rubinen i sin näbb,
På djerfva vingar kretsar han i snabba slag;
En eldröd ring man tror sig se, i luftens rymd,
Af röda skenet, som från smycket strålar ut.
Säg, hur skall man nu bära sig åt?

Månava. Ingen misskund här: döda den stråtröfvarn!

Konungen. Eders Vördighet har rätt: fort hit med en båge!

Sviten. Såsom Majestätet befaller! (Skyndar ut.)

Konungen. Nu syns han ej mera till, den skurken till fågel!

Månava. Hitåt, hitåt! nu försvann han söderut, den nidingen.

Konungen (ser efter honom). Nu slår han en glänsande ring kring södra himmelen, och smycket lyser i hans näbb lik en frisk Asôka-blomma.

En Jâvanî. [2]) Furste! här är båge med pilar.

Konungen. Hvad tjenar bågen till nu? Just nu försvann den likätaren i skogsbrynet. Och der
Det fagra smycket, af fågeln fördt, på afstånd glänser,
Likt blodröd Mars [3]) när dunkla moln han genombryter.
Hör, kära Tålavja!

Kammarherren. Hvad befaller Majestätet?

Konungen. Låt i mitt namn tillsäga stadens invånare, att de i afton lura på fågelnidingen invid det träd, i hvars topp han har sitt bo.

Kammarherren. Såsom Majestätet befaller.

Månava. Du kan vara fullkomligt lugn, o Konung! Hvarthän juvelröfvaren än vänder sig, skall han dock icke undkomma din hämnd. (Konungen och Månava sätta sig.)

Konungen. Min vän,
Smycket der, som fågeln röfvat, ej som smycke så jag skattar,
Som derför att detta smycke mig min brud har återgifvit.

Kammarherren (inträder). Seger, seger åt Majestätet!
Uti en pil din vrede sig förvandlat,
Och genomborrat bröstet på förrädarn.
Han botat nu sitt brott, när hufvudstupa
Han störtat har med smycket ned från höjden.
(Alla uttrycka förvåning.)

Kammarherren. Jag har låtit rengöra smycket: åt hvem skall jag öfverlemna det?

Konungen. Lägg in det i skattkammaren.

Jägaren. Såsom Majestätet befaller. (Aflägsnar sig.)

Konungen (till Kammarherren). Vet du, min vän, hvem pilen tillhörde?

Kammarherren. Den synes märkt med ett namn; men min syn räcker ej att urskilja alla bokstäfverna.

Konungen. Gif hit pilen, så får jag undersöka honom.

Mânava. Hvad upptäcker du, o Konung?

Konungen. Hör, skall du få veta skyttens namn!

Mânava. Jag lyssnar.

Konungen (läser):

»Den unge Âjus högbördig från Îlas son[4]) med Urvasî,
Bågskytten[4*]), denna pil tillhör, — för Âjus ovän fruktansvärd.»

Mânava. Lycka till! Majestätet har att glädja sig öfver en son!

Konungen. Hur kan dermed hänga tillsammans? Utom vid Naimêschêya[5])-offret vet jag mig aldrig ett ögonblick hafva varit aflägsnad från Urvasî, och ej heller har någonsin Urvasî visat sådana tecken, som gifva hopp om en afkomma. Likväl erinrar jag mig en gång, då

Kring bröstens knoppar sågs en mörkblå rand,
Och blek som frukten utaf Lavalî[6])
Var hennes hy för några dar, och lös
Satt gyllne ringen kring den huldas arm.

Mânava. Majestätet får i detta afseende ej döma om Urvasî efter vanliga menniskor. Gudinnor förmå att kasta en slöja öfver dylika saker.

Konungen. Din förmodan torde vara rigtig; men hvilken grund skulle hon hafva att förhålla sig så hemlighetsfullt?

Mânava. Utan tvifvel den, att hennes kropps beskaffenhet ej skulle väcka Majestätets afsmak.

Konungen. Intet skämt, jag ber. Något sannolikare måste du uppfinna.

Mânava. Hvem kan utgrunda alla de himmelskas nycker?

Kammarherren. Seger, seger åt Majestätet! Der kom nyss en eremitqvinna från Chjavanas, Bhrîgus sons andaktslund [7]); hon hade med sig en yngling och begär nu företräde hos Konungen.

Konungen. Låt dem genast inträda!

(Kammarherren bugar sig och går, samt återvänder med eremitqvinnan och ynglingen.)

Mânava. Helt visst är detta ynglingen af krigarstam, hvars namn pilen bar, som genomborrade gamen. Han är så fullkomligt lik dig, o Konung!

Konungen. Vare det så!

Af tårar fylles, när på honom jag ser, mitt öga,
Och fadersglädjen mig mitt hjerta med fröjd förkunnar:
Så djupt jag längtar att i darrande armar sluta
I kraftigt famntag till mitt hjerta den sköna gossen!
(Närmar sig eremitqvinnan) Tala, vördnadsvärda!

Eremitqvinnan. Store Konung! Måtte du städse uppehålla Sômas [8]) ätt! (för sig sjelf) Ack! innan jag ännu utsade det, har den konungsvise känt blodsbandet mellan honom och ynglingen. (Högt) Gosse! visa din fader din vördnad!

(Âjus bugar sig med sammanknäppta händer för Konungen, som utbrister i tårar.)

Konungen. Länge lefve du, mitt barn! [9])

Gossen (hänryckt, vid sig sjelf).

Om så mitt hjerta rörs, när blott jag sägas hör,
Att denna är min fader; —
Hur högt bör då det barn, som växt i faders famn,
Alltjemt sin fader älska!

Konungen. Vördnadsvärda gamla! hvad är anledningen till ditt besök?

Eremitqvinnan. Hör mig, mäktige Konung! Denna Âjus blef genast efter sin födelse af Urvasî, till följe af någon mig obekant anledning, öfverlemnad i mina händer. Såsom en ädel yngling af krigarkast anstår, har den fromme Chjavana för honom uppfyllt alla födelseceremonier och undervisat honom i ridderliga öfningar. Sednast har han fått lära vapenkonst och bågskyttkonst.

Konungen. Deri är han redan mästare.

Eremitqvinnan. Men i dag, då han tillika med Munins söner blef utskickad att samla frukter, blommor och offerved, har han begått en handling, som för alltid måste aflägsna honom från andaktslunden. [10])

Mânava. På hvad sätt då?

Eremitqvinnan. Han måttade med sin pil på en gam, som med ett köttstycke i munnen hade slagit ned i toppen uti ett af andaktslundens träd.

Konungen. Vidare, vidare!

Eremitqvinnan. När den vise fick underrättelse derom, befaller han mig att i Urvasîs egen hand återlemna den anförtrodda ynglingen; derföre anhåller jag nu om företräde hos Urvasî.

Konungen. Sätt dig ned, vördnadsvärda! (Konungen ger en vink om sätens framförande, och båda sätta sig) Tâlavja! bed Urvasî komma hit. (Kammarherren bugar sig och går.)

Konungen. Kom hit, kom hit, mitt barn!
Genom hvarje fiber darrar fröjden att en ättling se!
Kom och fröjda mig, som månen fröjdar älskad ädelsten! [11])

Eremitqvinnan. Gå, barn, och omfamna din fader!
(Gossen nalkas Konungen.)

Konungen (omfamnar honom.) Mitt barn, helsa på din faders vän, Brahmanen här!

Månava. Hvad? jag tror han är rädd för mig! Nog har väl gossen sett apor förr på gränsen af Andaktslunden.

Gossen (leende). Jag bugar mig för dig, ärevördige!

Månava. Framgång och lycka vare med dig!

(Kammarherren inträder med Urvasî.)

Kammarherren (till Urvasî). Hitåt, hitåt, o Drottning!

Urvasî (inträder och ser sig om). Hvem är den der, som sitter på thronpallen och hvars lockar Konungen smeker? (får se eremitqvinnan). Förunderligt! Det är min son Âjus och den gamla Satjavatî. I sanning, han har blifvit bra stor!

Konungen (ser sig om.) Mitt barn,

Se der, mitt barn, din mor kommer och fäster ömt på dig sin blick;

Af kärlek hennes bröst häfves och tränger slöjan från dess plats.

Eremitqvinnan. Barn! gå och helsa på din moder.

(Tager gossen och närmar sig med honom till Urvasî.)

Urvasî. Moder! jag böjer mig till dina fötter.

Eremitqvinnan. Måtte du städse blifva älskad af din make, min dotter!

Âjus. Min moder, jag helsar dig!

Urvasî. Mitt barn, måtte du alltid göra din fader glädje! (Till Konungen) Hell dig, hell dig, store Konung!

Konungen. Hell dig i din modersglädje! Kom och sätt dig här. [12])

Urvasî. Sätten eder, ärevördige!

(Alla buga och sätta sig.)

Eremitqvinnan. Min dotter, jag återlemnar i dina händer barnet, som du anförtrodde mig, undervisadt i all slags

lärdom och vapenkonst, såsom din gemål kan intyga. Jag anhåller nu om tillstånd att aflägsna mig, för att icke försumma mina andaktspligter.

Urvast. Såsom du behagar; men efter en så lång skiljsmässa smärtar det mig att se dig aflägsna dig. Men på det du ej måtte försumma dina heliga pligter, så gå, vördnadsvärda moder! jag hoppas att vi återse dig.

Konungen. Vördnadsvärda! frambär min helsning till den helige Chjavana!

Eremitqvinnan. Jag skall efterkomma Majestätets befallning.

Âjus. Moder! tänker du verkligen vända om? Då måste du också taga mig med dig.

Konungen. Du har tillryggalagt första skiftet [13]) af din lefnadsbana; det är nu tid för dig att inträda på den andra.

Eremitqvinnan. Barn! lyssna till din faders ord!

Âjus.

Påfågeln, som ofta sof i min famn,
Förnöjd, när jag smekte hans bringa,
Den sände du mig, så snart som hans fjun
Till ståtliga fjädrar fått växa.

Eremitqvinnan. Det skall ske.

Urvast. Vördnadsvärda! jag böjer mig för dina fötter.

Konungen. Jag äfvenledes helsar dig.

Eremitqvinnan. Hell eder alla! (Går.)

Konungen. Du hulda!

Bland alla fäder mest lycklig har sonen, som du gaf mig gjort;
Ja, säll som sjelfva Mahêndra uti sin son Dschajanta är.

Mânava. Det är sant; men hvarföre är hennes Nåde så bedröfvad.

Konungen.

Du gråter, hulda, när mitt hjerta hoppar
Af sällhet att ett stöd för ätten finna?
Se, tårar falla ned på bröstets kullar;
Halskedjans klara perlor de fördunkla.

Urvasî. Hör mig, store Konung! Vid första anblicken af min son öfverlemnade jag mig odeladt åt moderskärleken; men nu, när du talar om den höge Indra, faller hans lag mig i sinnet.

Konungen. Säg mig, hvad du menar!

Urvasî. Hör mig, höge gemål! Fordom, store Konung, när jag med hjertat fullt af dig ådrog mig min lärares förbannelse, gaf mig Indra en sådan tillsägelse:

Konungen. Hvilken tillsägelse?

Urvasî. »När en gång min käre vän, Konungen, skall se den son, du födt åt honom, då måste du återvända till mitt hof.» Så var Indras ord, och emedan jag i följe af dem befarade att blifva ryckt ur min höge gemåls armar, öfverlemnade jag, för att ännu en tid få fröjda mig i sammanvaron med dig, mitt barn till den helige Chjavanas andaktslund, i den fromma Satjavatîs händer. Men i dag, när man, såsom tillräckligt vuxen för att göra sin fader glädje, öfverlemnade Âjus i dina händer, kan ej vår förening räcka längre.

(Konungen faller vid dessa ord i vanmakt.)

Alla. Sansa dig, sansa dig, store Konung!

Kammarherren. Sansa dig, Majestät!

Mânava. Hjelp, man våldför min Brahmanliga person! hjelp! [15])

Konungen (suckar djupt). Ack! huru ödet kan öfverkorsa alla våra beräkningar på lycka!

Knappt lyckan smaktes utaf mig att en ättling ega,
Förr'n straxt jag hotas att från dig se mig skiljd, o hulda: —
Så blifver trädet, som förtärdes af sommarqvalmet,
Af regnet nyfödt, när en blixt i dess krona faller. [16])

Månava. För min del tror jag dock, att denna ledsamma ställning snart skall förvandlas i en lyckligare. Sjelfva gudarnes konung låter försona sig.

Urvasî. Det är mig, som olyckan bittrast drabbar. Så snart Konungen efter fulländad uppfostran återfått sin son, är min bestämmelse på jorden slutad och då jag derföre måste återvända till himmelen, skall min gemål fördöma mig, såsom den af egen vilja öfvergaf honom!

Konungen. Nej, dyra! det skall jag icke.

Ej lätt det är att ifrån dyra vänner gå,
Men makten bjuder: lyd alltså din herres bud.
Jag vill också på sonen lägga statens värf
Och sjelf i skogen bland gazellers hjordar bo!

Âjus. Fader! Lägg ej ännu på en annan det ok, som du nu bär på dina starka skuldror!

Konungen. Nej, min son! Så bör du icke tala.

Elefanten, fast ung, dock snart tämjer en väldig jord,
Och i ormen, den unga, straxt kokar ett dödligt gift: —
Så förmår ock ett barn till kung styra den vida jord:
Till att sköta sitt kall med kraft fordras ej år, men dygd. [17])

Hör, Tâlavja!

Kammarherren. Majestätet har att befalla.

Konungen. Tillsäg Rådsherren Parvata i mitt namn, att han har allting i beredskap för Âjus kröning.

(Kammarherren aflägsnar sig bedröfvad.)

(Alla gifva med åtbörder tillkänna, att en blixt bländat deras ögon.)

Konungen (ser uppåt). Hvarifrån kan en blixt komma nu? (Ser nogare efter) O! det är den helige Nârada! [18])

I gyllne färger skifta ses hans lockar,
Och snöret [19]) glänser likt en molnfri måne;
Hur lik ett rörligt träd med gyllne kärna
Och ymnig perlfrukt uppå fagra grenar!

Hit med Argha och välkomstskänker!

Urvasî. Här är Argha åt den helige.

Nârada (inträder). Seger, seger åt vaktaren af den mellersta verlden! [20])

Konungen. Helige! jag faller till dina fötter!

Urvasî. Jag helsar dig!

Nârada. Aldrig må maka skiljas ifrån make!

Konungen (hemligt till Urvasî). O! att så vore! (högt) Urvasîs son helsar dig med böjda knän.

Nârada. Länge lefve han!

Konungen. Täcktes du taga plats, helige!

(Alla sätta sig.)

Konungen (ödmjukt). Hvad orsak har förmått dig att nedstiga till jorden?

Nârada. Hör, o Konung! den höge Indras befallning!

Konungen. Jag lyssnar uppmärksamt.

Nârada. Den heliga Maghavan [21]) har genom sin inre åskådning erfarit, att du ämnar begifva dig till skogen, och låter derföre helsa dig.

Konungen. Hvad är hans befallning?

Nârada. Af de gudomliga, som öfverskåda allt i de tre verldarne, har han fått höra att en fejd förestår gudarne med deras fiender. Du är hans mäktigaste bundsförvandt, och får derföre icke nedlägga vapen: deremot skall Urvasî här vara din rättmätiga hustru, så länge du lefver.

Urvasî. Underbart! Ack! du har liksom dragit en pil ur mitt hjerta!

Konungen. En stor nåd har gudafursten bevisat mig!

Nârada. Och detta med rätta:
Tillbaka bör han dig tjena, enär du honom tjenster gör;
Åt elden kraft ger solguden, åt solen elden ger sitt sken.
(Ser uppåt) Rambhâ! tag hit den med heliga trollformler tillagade smörjelsen för piltens kröning![22])

Rambhâ (nedstiger ur luften). Se, här är smörjelsehornet.

Nârada. Låt Âjus sätta sig på konungasätet!
(Rambhâ upplyfter gossen på thronen.)

Nârada. Hell dig, o Konungason!

Konungen. Blifve du slägtens fortplantare!

Urvasî. Måtte din faders profetia gå i fullbordan!

(Tvenne Chorer bakom scenen.)

Första Choren.

Såsom af Skaparn Atri, — såsom af Atri Chandra; —
Såsom af Chandra Budha, — som vår konung af Budha:[23]) —
Så af din fader du läre menskoälskande dygder:
Och må din ätt du förstora genom rikdom och ära!

Andra Choren.

Redan förut vid din fader fast förbunden och fästad,
Nu vid din egen besinning och vapenstyrka bunden,
Se, hur allt skönare glänser Konungahusets lycka,
Liksom från berget och hafvet Ganges fyller sin flodbädd!

Rambhâ. Hell dig, min vän, att du såg din son i glansen af sin thronföljarevärdighet och ej behöfde skiljas från din maka!

Urvasî. Båda två hafva vi samma upphof. (Tager gossen vid handen) Barn! gå och helsa på din äldre moder!

Konungen. Vänta, låt oss alla på en gång nalkas den höga nymfen!

Nårada.

Unge Âjus', dins sons, hyllning till kronprins mig i minnet för,
När till gudarnes fältherre Kârtikêja blef smord af dem.

Konungen. Indra har visat mig alltför stor nåd!

Nårada. Nej, o Konung! Hvad mera godt kan han bevisa dig?

Konungen. Om det ännu fins en nåd öfrig att önska mig, så må den heliga Indra låta mig denna välgerning vederfaras:

Att diktarkraft och god lycka, som ofta stänga ut hvarann,
Och sällan ses på ett ställe, förenas må till menskors väl! [24])

Och likaså

På lifvets branta klippvägar enhvar må slutlig sällhet nå,
Sin åtrå hvarje man vinna, och hvarje menska bli förnöjd!

(Alla afträda.)

SLUT.

ANMÄRKNINGAR.

FÖRSTA AKTEN.

1) Heter på originalet *népatja*, och vill säga detsamma som »*tyringhouse*» uti Shakespears' tragedier. Med detta ord utmärkes också »bakom eller utom scenen», såsom då en anderöst låter höra sig, o. s. v.

2) *Kailâsa* (kristall) är namnet på ett berg, *Kuvéras* residens och *Sivas* älsklingsort. Hinduerna förlägga der *Himâlaja*-kedjan, och namnet är gifvet åt en af dess högsta toppar, belägen norr om sjön *Mânasa*.

3) Rikedomens gud och en bland de åtta verldsvaktande gudomligheterna, om hvilka se *Sâvitrî* s. 40.

4) Vi hafva begagnat detta mera kända ord för *Asuras*, motsatsen mot *Suras*, gudar; således väsenden af ond natur. Se Metr. öfvers. från Sanscrit, not. t. s. 3, v. 3 och 4.

5) *Pârvatî* eller *Durjâ*, äfven *Gaurî*, *Sivas* gemål, dotter af *Himâla*, det personifierade *Himâlaja*-berget.

6) *Hémakûta* (guldspets), en bergspets närmast norr om *Himâlaja*.

7) Son af *Kasjapa* och *Vinâtâ;* föreställes stundom såsom örn, stundom som gam. Han är konung öfver fåglarnes slägte, och på hans rygg rider *Vischnu* med vindens hastighet genom luften.

8) Flaggor; or. *châmara* betyder egentligen den hvita, långhåriga och silkeslena svansen af *bos grunniens*, som brukades till flughvifta och såsom sådan var ett emblem af konungavärdigheten. Man anbragte den också på hästarnes hufvuden. Vid fartens hastighet gjorde luftens motstånd, att denna eljest oroliga hårbuske stod styft tillbakasträckt. På sjelfva vagnen hade man en fana. Den på konung *Purûravas* vagn var prydd med bilden af en gazell eller antilop; se nedf.

9) Durdram är *Indra*, i Hindu-mythologien luftkretsens och åskans gud. Blixtarne äro hans pilar, dem han afskjuter med regnbågen, som derföre kallas *Indras* båge.

10) Lotus är af flera slag: *Nelumbium speciosum* eller *nymphæa nelumbo (esculenta, cærulea* o. fl.), den praktfullaste af alla verldens vattenväxter. De flesta lotus-arter äro tillslutna om natten och öppna sig vid de första solstrålarne. Blott en af dem (nymphæa esculenta) tillsluter sin blomkalk om dagen och öppnar den vid nattens början.

11) *Mandâra*, korall-trädet (erythria fulgens), ett af de fem trädslagen, som ansågos växa i *Svarga* eller *Indras* paradis.

12) Så kallas *Chandra* eller månen, emedan hans strålar ansågos innehålla nektar.

13) De heliga *Vêda*-hymnerna citerades endast halfhögt. Vanligtvis hade den bedjande ett radband, hvarpå han afräknade, huru många gånger bönen upprepades.

14) Se ofvanföre, Anm. **12**.

15) *Râhu* var en dämon, som, då han uppslukade solen och månen, ansågs kunna åstadkomma förmörkelser.

16) En lunar-asterism, som består af **2** stjernor (α och $\varkappa$ Libræ).

17) *Kâma*, kärleksguden, kallas äfven *Ananga* (den kropplöse), om hans attributer se Metr. Öfv. fr. Sanscr. not. t. s. **47**, v. **16**.

18) *Mâhêndra*, den store *Indra*, hafva vi för meterns skull nödgats återgifva med »Hög-Indra».

19) Lejonet. Stundom kallas likväl äfven elefanten för skogens konung.

20) Or. *Râjashansa*, konungs-hansa, är en liten svan eller gås med röda ben och röd näbb, kanske mera egentligt en flamingo (phoen icopterus ruber).

ANDRA AKTEN.

1) Man ser här ett prof af den stränga ordning, som rådde och ännu rår uti Hindu-furstarnes hof. *Manus'* lagar (slutet af 7:de Boken) afhandla i detalj alla en konungs åligganden

på de särskilda dagens timmar. Se Metr. Öfvers. fr. Sanscr. s. 89 och 90.

2) Hinduerna trodde, att solen, när hon kommit högst på fästet, stod alldeles stilla några minuter, liksom för att hemta hvila midt på sin långa dagsvandring.

3) *Châtaka*, en fågel, om hvilken Hinduerna tro, att han ej vill släcka sin törst med jordiskt vatten, utan hemtar sin dryck ur molnen (cuculus edoleus).

4) *Mâdhava*, en hög rankväxt (gærtnera racemosa). Dess blad sitta symmetriskt, två och två; grenarne löpa ut i en aflång klase välluktande blommor af hvit färg med gul chattering.

5) *Kundin*, ett slags jasmin (I. multiflorum eller pubescens).

6) *Mangoträdet* (Mangifera Indica), ett evigt grönskande löfträd, hvars stam stundom håller 18 fot i omkrets. Bladen äro bruna och likna orangens, endast något längre. På röda stjelkar uppsticka klasar af blommor med ljusgröna ståndarknoppar, hvilka sedan förvandlas i stenfrukter af ett gåsäggs storlek.

7) Or. *Kuruvaka* (Barleria prionitis) en låg törnbuske med gula eller röda blommor. Dess stora långdragna blad löpa ut i en spets, och vid hvarje bladstjelk sitta långa törntaggar i en halfcirkel.

8) *Asôka* (eg. smärtfri, Jonesia Asoca); i blomstringstiden ett af Indiens skönaste trädslag, omkring 20 fot högt med utbredd krona. Bladen äro tandade och omkring en fot långa: blommorna sitta i klasar lika bouquetter, äro orangefärgade, med mörkröda knoppar på de långa ståndarne. De lukta starkt om natten.

9) Ett dylikt järtecken äfvensom en ryckning i högra armen var ett godt förebud för älskande.

10) Den berusande eller förvirrande, ett namn på kärleksguden.

11) *Virhaspati*, regenten på planeten *Jupiter*, och med denna identisk: i mythologien en son af *Angiras* och gudarnes *Guru* eller lärare.

12) *Jamunâ* eller Jumna är, liksom *Ganges*, en helig flod, och särdeles heligt är deras sammanflöde. Otaliga massor af pilgrimer valfärda till Allahabad för att här, i de två heliga flodernas blandade vågor, aftvå sina synder.

13) *Indras* himmelska lustgård.

14) *Kumudî*, lotusdam, kan äfven vara månsken. Här tro vi dock att det förra menas. Månen var i allmänhet den organiska naturens monark, och ett visst lotus-species (se ofvanf.) öppnade sig endast för dess strålar.

15) *Djâna*, den djupa meditation, egen för gudar och vise, hvarigenom alla frånvarande ting ställas klara inför själens öga. Att låta personer uppträda osynliga, är en vanlig fint uti åtskilliga folkslags skådespel, särdeles de Engelska, såsom Vålnaden i Hamlet, Ariel i Stormen och andra. Till de gamla Engelska komedianternas garderob hörde äfven »a robe to walk invisible». Gifford anser den hafva varit af något glest gaz. Något dylikt tycks äfven här hafva varit i bruk, för att döma efter theater-vinkarne: »betäckt med en slöja», »afkastande sin slöja», o. s. v. Wilson.

16) *Bhûrdscha*, ett slags björk, hvars bastartade blad af Hinduerna i norden nyttjas att skrifva på, liksom palmens för den egentliga halfön.

17) Stark transpiration var ett tecken till häftig kärlek.

18) Namnet på en vis eller *Muni*, hvilken säges hafva uppfunnit den dramatiska konsten. Man behöfver ej erinra, att denna mythologiska person är skiljaktig från den konung *Bharata* i Öfra Indien, emellan hvars afkomlingar uppkom det stora krig, som är föremål för den stora hjeltedikten *Mahâ-Bhârata*.

19) De Indiska fruntimmerna bära icke allenast armband af guld och juveler, utan äfven omkring fotlederna något dylikt med små vidfästade klockor eller bjellror, som vid hvarje steg gifva ett klingande ljud. Vi hafva i det följande kallat dem »ankel-ringar».

20) Orig. har »metriskt». Då likväl uti detta högst corrumperade Pracrit-ställe icke den ringaste meter kan uppspåras, är det återgifvet med poetiskt, hvilket ord likasåväl kan hänföras till innehållet som till formen.

21) *Kamikâra*, ett träd (pterospermum acerifolium).

FÖRSPEL TILL TREDJE AKTEN.

1) Dylika för- eller efterspel förekomma ofta i Hinduernas dramatiska dikter och bära namnet *Vischkambhaka* och *Pravêsaka*, allt efter de olika förhållanden, hvarunder de förekomma. Dessa namn beteckna närmast personer, hvilkas åligganden det möjligen varit att komma in på skådeplatsen och angifva de sceniska förändringarne.

2) *Sarasvatî* (eg. »den strömmande») är *Brahmas* gemål, vältalighetens och diktens gudinna och alla vetenskapers skyddande gudomlighet. Lyran är hennes attribut.

3) *Lakschmî*, skönhetens och rikedomens gudinna och *Vischnus* gemål. — Stycket heter på orig. *Lakschmîsvayamvara* (Lakschmîs sjelf-val). Det var en rättighet för prinsessor och andra förnäma damer att sjelfva utvälja sig männer. Förloppet af ett sådant brudgumval beskrifves i *Sâvitrî* s. 6 och not.

4) *Puruschôttama* (af *puruscha* ande och *uttama* den bäste, högste) är *Vischnus* vanligaste benämning.

TREDJE AKTEN.

1) Sådana sjelfålagda förpligtelser äro ännu hos Hinduerna i beständigt bruk. I detta fall har drottningen ålagt sig att aflägga alla sina smycken och hålla sträng fasta, till dess månen ingår i en viss asterism.

2) Sådant var redan före Muhammedanska eröfringen ingenting ovanligt. Jfr Strabo, IV. 15. Ofta i dramerna förekomma »*Yavanâs*», som bära konungens vapen. Man har velat förklara ordet med Joniska eller Grekiska slafvinnor. Troligare är, att dermed menas Bahtriska eller Tartariska.

3) *Rôhinî* är den 4:de af de 28 lunar-asterismerna och består af 5 stjernor (αρνδε Tauri). Enligt Mythologien voro dessa 28 stjernbilder månens gemåler och den vise *Dakschas* döttrar, samt *Rôhinî* ibland dem den mest älskade.

4) Se ofvanf. Anm. 13 t. andra Akten.

5) *Siva* afbildas med en nymåne såsom diadem.

6) Se ofvanf. Anm. 9 t. andra Akten.

3) Ett slags luftväsenden, i rang underlägsna *Apsarasas*, men dock alltid af öfvermenskliga egenskaper och isynnerhet trolldomskunniga.

4) *Sivas* son och den Indiska Krigsguden.

5) På den heta årstiden *Grîschma*, då hela naturen är nedtyngd af den odrägliga värman och torkan, följer närmast regnperioden. Då får jorden en ny grönska, djur och menniskor lefva liksom upp på nytt; då är glädjens och kärlekens tid, och då isynnerhet är det, enligt Indiska poeterna, smärtsamt att vara skiljd ifrån den man älskar.

6) *Lacca* är en gummi, som utvecklar sig ur det Indiska fikonträdet vid lak-cochenillernas stygn. De Hinduiska damerna rödfärga dermed naglarne på sina händer och fötter. *Gaurî* är *Pârvatî*, Sivas gemål.

FJERDE AKTEN.

1) Eg. Indras båge, d. v. s. regnbåden.

2) *Kalpa*, ett af de fem trädslagen i Indras himmel.

3) Den Indiska göken (cuculus melanoleucus); kallas ofta *parabhrita*, fostrad af en annan, emedan enligt Indiska tron hans ägg utkläckas i andra fåglars bon. Hans sång skall ega tycke af näktergalens.

4) Panka är en slags skärm af siden eller annat lätt tyg, som af en slaf hålles i beständig rörelse för att hvifta svalka i rummen.

5) Den indiska Mossrosen.

6) Påfågeln finner sig bäst under regntiden; då slå hans stjertfjedrar ut i ny prakt och då uppstämmer han sina skrikande sånger.

7) Hansa-fågeln var de Indiska flickornas förebild i konsten att gå och föra sig prydligt. Dessa fåglar gifva, när de gå på marken, ett skramlande eller klingande läte, närmast likt ljudet af castagnetter; äfven deri se skalderna en likhet mellan dessa djur och unga flickor, hvars fotringar klinga, när de gå. En annan typ för smakfull gång är elefanten. Att lära sig gå så-

21) För att förstå denna tirad och efterföljande stanz är nödigt att anmärka, det alla floder i Indien personifieras såsom femininer.

22) Denna stanz är i oroginalet högst dunkel; kanske är det en kompliment till floden, som genom de nedströmmande regnvattnen skall besegra det salta och orena hafvet.

23) Namnet på Indras elefant.

24) *Mrigékschandá*, *Mrigalóchandá*, gazellögda, äro vanliga epitheter till sköna fruntimmer.

25) Hand och stråle heta båda på Sanscrit *Kara*. Skalden leker här med detta ord. Ordspelet syftar på så kallade solstenar (sûrjakântas), hvilka man tron suga åt sig solstrålarne och deraf glödgas.

FEMTE AKTEN.

1) Kommentarierna öfversätta textens *Védhaká* med *Kiráta*, som betyder skogsbo eller jägare. *Kirâtas*, ett berg- och skogbebyggande folk i Indien, voro kände för de gamle såsom *Cirradæ* på Coromandel-kusten. De synas hafva varit oberoende, men voro skattskyldige under Hindukonungarne, eller gjorde kanske endast personlig tjenst. Wilson.

2) Om *Lavanís* se ofvanf. Anm. 2 till 3:dje Akten.

3) Denna planets Sanscrit-namn är *lôhitânga*, rödlemmad.

4) *Îla* är *Purûravas'* fader och således *Âjus'* farfar.

Bågskytt, »*Dhanuschman*», står här i stället för *Kschatrija*, för att utmärka egarens härstammande från en krigare- eller konunga-familj.

5) *Naiméschéja* är ett stort och högtidligt offer, som förrättades i *Naimischa*-skogen af de församlade vise. Enligt *Mahâ-Bhârata* varade det tolf år, enligt *Bhagavata* i tusen år.

6) *Lavalí*, en obekant rankväxt.

7) *Chjavana* är son af *Bhrigu*, som är son af *Brahma*, med hans maka *Pulômá*. En dämon försökte en gång att bortröfva denne, och då blef barnet i förtid framfödt, samt erhöll sitt namn af *chyu*, falla. Genast då han föddes var hans glans

gen förklarade sig, muntra opp Majestätet och väcka hans mod för de krigs-förslager, som han medförde från sin herre.

15) Metern för denna meter, som är ren Indiska och der kallas Vasåntatilaka, är för hvarje fjerdedels vers följande:

◡ – ◡ – – | ◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ – ⏓

Den finnes begagnad några gånger i det föregående, och är den enda meter, med undantag af den vanliga episka slocan, samt en och annan 11- och 12-stafvig s. k. *Trishlubt* och *Jagatt*, som i denna öfversättning är strängt bildad efter originalets.

16) Med dygd menas här ädla anlag, en följd af ädel börd.

17) Den som vill söka anor åt Dramatikens sannfärdiga »Deus ex Machina», må ej söka hos Euripides eller de Franska tragedi- och komediförfattarne, utan gå till det Indiska dramat! Der fins den genuin.

18) Brahmansnöret.

19) *Madhja-lôka* är jorden. Man erinre sig, att gudarne af lägre rang kallas verldsvaktare; de regera öfver *uttama-lôka.*

20) Ett af *Indras* binamn.

21) Gossen inviges här ännu endast *yuva-râja* eller kron- Denna kröningsakt kallades *Abischékhâ*, och bestod för- st i bestänkande med heligt Ganges-vatten.

22) Här uppräknas Purûravas förfäder från *Brahma.* Dennes son *Pradschâpati* är det som här kallas skaparen, emedan han fick i uppdrag af *Brahma* att utföra dennes skapelsetankar. Från *Atri* bärstammade Månen (Chandra), från honom *Budha*, från honom *Îla*, som var *Purûravas* fader.

23) Skalden har här på ett naift sätt lagt i konungens mun sin innersta önskan. Ett annat m:scr. upptager en sloka, som önskar allmän sällhet, men båda äro korrumperade och otydliga.

